

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

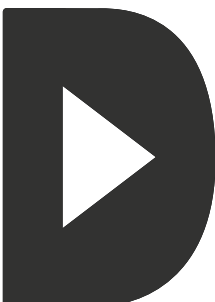
Núm. 540 del 02/02 al 13/02 de 2022 2,5 €

El règim dels 35

De les oligarquies franquistes a la mà invisible dels fons d'inversió internacional, el control i influència sobre el poder polític marquen les tres dècades d'història de l'Ibex

pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

- A fons**
Maties Lorente i Eloi Latorre
- Miralls**
Gemma Garcia i Giuseppe Savino | miralls@directa.cat
- Impressions**
Laia Alsina, Bernat Solé i Albert Alexandre | opinio@directa.cat
- Cruïlla**
Guillem Martí i Tere Alberó | cruilla@directa.cat
- Roda el món**
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
- Expressions**
Elena G. Ruiz, Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat
- La indirecta**
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
- Fotografia**
Sira Escasans | fotografia@directa.cat
- Il·lustració**
Maria Conill | il.lustracio@directa.cat
- Correcció**
Miriam Tijani | correccio@directa.cat
- Edició**
Maties Lorente i Eloi Latorre | edicio@directa.cat
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Coordinació web**
David Bou, Gemma Garcia i Jesús Rodríguez
- Coordinació País Valencià**
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
- Audiovisuals**
Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
- Administració i subscripcions**
Jordi Vilaró | administracio@directa.cat
- Difusió**
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
- Publicitat i distribució**
Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat
- Gestió web**
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:

Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord. El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahõtsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:

- General** directa@directa.cat
- Redacció Barcelona** redaccio@directa.cat
- Redacció València** paisvalencia@directa.cat
- Subscripcions** subscripcions@directa.cat
- Distribució** distribucio@directa.cat

PORTADA: PEPE SERRA

FE D'ERRADES: La dissenyadora i fustera que apareix en el reportatge "L'ofici de resistir" publicat a la secció Cruïlla de la DIRECTA 539 es diu Christina Abey Parris i No Christina Abbey Paris com havíem escrit, erròniament

SUMARI

A FONS

4-11

30 anys d'Ibex-35

Eloi Latorre repassa tres dècades d'activitat del selectiu borsari espanyol, des dels rastres de l'oligarquia franquista fins als casos de corrupció i les portes giratòries. També posem el focus en el centralisme de l'Ibex i la poca presència de firmes dels Països Catalans. Amb infografia de Maria Conill.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Eudald Espluga

Parlem amb el filòsof sobre el seu nou llibre *No seas tu mismo*, un assaig on dissectiona conceptes com *capitalisme de plataformes*, *fatiga generacional* o *cultura de l'autoajuda*. Un text de Roger Manau, amb fotografies de Montse Giralt.

IMPRESSIONS

16-18

Els micromasclismes de sempre

La psicòloga i sexòloga Elena Crespí analitza el masclisme més quotidià. Il·lustració de Patricia Cornellana.

Serem camí

Roser Iborra defensa un retorn a la natura per retrobar la pau interior.

CRUÏLLA

19-21

Patins i contactes

El roller derby és un esport que ha anat guanyant popularitat gràcies a valors com l'autogestió, el feminisme i l'horitzontalitat. Un reportatge de Giuseppe Savino, amb fotografies de Lucas Guerra i Jaume Ferrando.

RODA EL MÓN

22-26

Tambors de guerra a Ucraïna

La població, entre la indiferència i la indignació. Per Bernat-Lautaro Bidegain.

Denúncia contra Turquia

Les kurdes assenyalen l'ús d'armes químiques a l'Iraq. Per Aina Lablesa.

Vessament de Repsol al Perú

Àlex Guillamón en repassa les conseqüències

EXPRESSIONS

27-31

Què fer amb la Sagrada Família?

Adrián Crespo analitza el debat sobre el futur del temple expiatori barceloní.

Somnis

Un relat de Maria Llerena il·lustrat per Marina Labella.

Ressenyes de llibres

De la mà de Clara Asín, Marc Campos i Josep Pimentel.

INDIRECTA

32

Conversa amb Isabel Alonso

Mariana Cantero entrevista la portaveu de l'associació Dret a Morir Dignament sobre la nova llei d'eutanàsia aprovada a l'Estat espanyol el març de 2021 després d'anys de lluita. Foto de Sònia Calvó.

Assemblea General

Dijous 3 de març, 18.30 h,
La Lleialtat Santsenca
(C. Olzinelles, 31, Barcelona)

vine

**Es podrà participar
telemàticament.**

Més informació:
cooperativa@directa.cat

**Si no ets sòcia,
pots fer-te'n aquí:**

cooperativa.directa.cat/fes-te-socia/

IBEX-35, L'ÍNDEX ASSENYALA EL P

Rastres de l'oligarquia franquista, casos de corrupció, portes giratòries, privatitzacions, rescats públics i extractivisme conviuen en els trenta anys del selectiu borsari espanyol

Eloi Latorre | @homestatic

“S’anc-
hez llui-
rà la seva
reforma labo-
ral i els fons de la
UE amb el suport de l’Ibex davant de
200 inversors internacionals”. Amb aquest
titular obria edició un digital econòmic de
Madrid el 12 de gener. Dos dies més tard, aquest
avalador plenipotenciari que atorgava llicència
per publicitar les bondats de les seves polítiques
econòmiques al president espanyol davant de la
flor i nata del capitalisme mundial, complia trenta
anys de vida.

El 14 de gener de 1992 prenia carta de naturalesa
l’Ibex-35, l’índex borsari que reconeixia les 35 so-
cietats amb major liquiditat entre les que opera-
ven en el mercat continu conformat per les qua-
tre borses operatives a l’Estat espanyol: Madrid,
Barcelona, València i Bilbao. Ho feia amb certa
discreció: es tractava, de portes enfora, d’un pas
eminentment tècnic enmig d’un procés que s’havia
iniciat el 1988 amb la llei del mercat de valors, per
sistematitzar i posar ordre al sistema de compra-
venda d’accions, sotmetre’l a la supervisió d’un
organisme regulador (la Comissió Nacional del
Mercat de Valors) i oferir un marc de més trans-
parència i informació pública per a les inversores.

Al darrere, però, hi havia una innegable operació
política, dissenyada pels ministeris econòmics
dels governs socialistes de Felipe González, amb
la intenció clara de crear una marca potent que
s’associés als grans emblemes de l’economia pri-
vada espanyola, per poder conquerir espai en la
premsa de color salmó internacional, sortir a com-
petir de tu a tu al club de les grans multinacionals i

ahora
servir de
reclam per captar
inversionisme forà. Com
explica Rubén Juste al llibre
*Ibex-35, una història herètica del poder
en España* (Capitán Swing, 2017), es trac-
tava d’un “disseny pensat per permetre la
transició del capitalisme industrial espanyol
a un capitalisme financeritzat, dominat per la
banca i el sector serveis”. Amb el mantell protec-
tor de l’Ibex, les naus insígnia de l’empresariat
se sumaven al canvi de pell democratitzadora
d’un estat ja avalat per la seva entrada als prin-
cipals organismes multilaterals de l’occident (la
Comunitat Econòmica Europea, l’OTAN) i que
aquell mateix any es volia vendre al món com
una potència emergent amb la façana grans es-
deveniments mediàtics com els Jocs Olímpics de
Barcelona i l’Exposició Universal de Sevilla.

Oligarquies lampedusianes

“De vegades és necessari que canviï alguna cosa
perquè tot continuï igual”. Aquesta sentència, atri-
buïda al protagonista de la novel·la *El Gattopardo*,
de Giuseppe Tomasi di Lampedusa, i que il·lustra
la capacitat de les elits per adaptar-se a noves cir-
cumstàncies històriques sense perdre influència,
exemplifica també el paper de les grans oligarquies
econòmiques de l’Estat enfront del procés que va
culminar amb l’establiment de l’Ibex-35.

Aquell primer selectiu borsari encara era ple
de companyies controlades per grans famílies

d e l
ciat ma-
(i, en me-
de la bur-
basca), moltes
gràcies als tractes
de privilegi amb les
franquista, com els Botín (Banc Santander), els
Ybarra (Banc de Bilbao, un dels gèrmens del BBVA),
les Koplowitz (la constructora Cydsa, origen de
Fomento de Construcciones i Contratas) o els
Benjumea (l’energètica Abengoa). D’altres havien
participat directament en el finançament de la in-
surrecció militar que donaria lloc a la dictadura de
Franco, com José María De Oriol y Urquijo (presi-
dent d’Hidroeléctrica Española, emblema de l’apos-
ta franquista per la construcció d’embassaments
i origen de l’actual Iberdrola) o el mallorquí Joan
March (la família del qual, a través de la financera
Alba, inverteix en cinc societats de l’Ibex actual).

QUE ODER

En aquell primer Ibex també hi havia grups constructors crescuts a les falces de l'autoritarisme franquista a l'hora d'assignar obra pública, com Huarte, Agromán o Dragados: tots ells van participar en les obres del mausoleu del Valle de los Caídos, com explica Antonio Maestre, autor del llibre *Franquismo, S. A.*, on es va utilitzar com a mà d'obra milers de presos opositors al règim als quals es pagava com a únic jornal la promesa de redempció de part de les seves condemnes. Avui, Dragados forma part d'ACS (el conglomerat que presideix Florentino Pérez), i Huarte s'integra a OHL (constructora que va formar part de l'Ibex fins a l'any 2016).

Tres dècades més tard, les *grans famílies* han perdut poder accionarial a l'Ibex, però no en favor del capital públic, sinó d'una forma molt més volàtil d'inversionisme privat: els grans fons gestors d'inversions internacionals, que avui ja controlen més del 15% del valor accionarial de tot l'Ibex-35, segons una informació publicada recentment pel diari *Expansión*.

Privatitzar beneficis

L'Ibex fundacional estava dominat per grans empreses sota control públic, amb només una part de l'accionariat sotmesa als designis dels parquets borsaris. De fet, en aquelles primeres 35 societats del 1992, fins al 40% de la titularitat d'accions estava en mans de l'Estat, a través d'empreses o consorcis públics.

A partir de l'arribada del Partit Popular de José María Aznar a la Moncloa, el 1996, la carta de les privatitzacions d'empreses públiques esdevé una maniobra nítida per a la creació de grans grups transnacionals que (directament o per via de fusions i absor-

Fins bar a po- Estratègic de cions) passaven a jugar a la lliga de l'Ibex. i tot es va arri- sar en marxa un Pla Privatitzacions, amb to- tes les lletres, que no tardaria a donar resul- tats: el 1997 passen al bàndol privat Telefónica i Repsol, i entre aquell any i 1999, en tres fases, l'Estat es desprèn de totes les accions d'Endesa. Un cas a banda és el d'Argentaria: la fusió de set anti- gues entitats financeres públiques que va propiciar ja el govern del PSOE el 1992 amb la intenció de ser privatitzada, cosa que acabaria fent el govern

d'Aznar el 1996. Just dos anys des- prés penetrava a l'Ibex per la via de la fusió amb el Banc Bilbao Vizcaya, donant lloc al BBVA. En altres companyies, l'Estat va dei- xar anar llast accionarial, però mantenint-ne una participació fins avui, com és el cas d'Iberia (avui integrada al grup hispanobritànic IAG), Indra (nascuda el 1992 ja amb la fusió d'una empresa pública, Inisel, i la privada Ceselsa), Enagás o Red Eléctrica Española, un model que després es reproduiria amb l'opera- dor aeroportuari Aena.

L'operació privatitzadora d'aquells anys de bonan- ça econòmica seguia sempre un mateix patró: es posava als designis del mercat inversor una com- panyia sanejada i que en molts casos competia en sectors (com l'energètic o el de les telecomu- nicacions) que encara no s'havien desregulat, de manera que continuaven operant en una privile- giada situació monopolística des de l'àmbit privat. A sobre, es col·locava a persones afins a l'executiu del PP d'aquell moment: Juan Villalonga, i més en- davant César Alierta a Telefónica; Manuel Pizarro (que acabaria sent diputat del partit) a Endesa, o Francisco González a Argentaria.

Ja en ple segle XXI, i derivada de la crisi de l'any 2008, els grans conglomerats de l'Ibex han pogut beneficiar-se d'una altra forma més subtil de priva- titzacions. Aprofitar-se dels processos d'externalit- zació que han posat en marxa la gran majoria d'ad- ministracions, particularment les locals, en serveis públics de tota mena, des de la gestió dels residus a l'atenció social. Grups constructors tocats per aque- lla sotragada econòmica, com Ferrovial, Acciona o ACS, es van *reinventar* posant en marxa filials especialitzades en prestació de serveis de tota »

L'objectiu inicial era crear una marca potent associada als grans emblemes de l'economia privada espanyola

Amb l'arribada d'Aznar a la Moncloa, s'accelerà el procés de privatitzacions d'empreses públiques

ELS FONS D'INVERSIÓ INTERNACIONALS A

▲ Tenen accions
▼ No tenen accions

	BBVA	CaixaBank	Sabadell	Indra	Iberdrola	Cellnex	Santander	Amadeus	Telefónica	Merlin	Colonial	Acerinox	Bankinter	Siemens Gamesa	Ferrovial	Melià	Fluidra	CIE Automotive	Naturgy
NORGEST BANK INVESTMENT (Noruega, fons estatal)	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
THE VANGUARD GROUP (EUA)	▲	▲	▲	▼	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▼	▲	▲	▲	▲	▼
BLACKROCK (EUA)	▲	▲	▲	▼	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▼	▲	▲	▲	▼	▲	▼	▼
CAPITAL GROUP (EUA)	▲	▼	▼	▼	▲	▲	▲	▲	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▲	▼	▲
DIMENSIONAL FUND ADVISORS (EUA)	▼	▼	▲	▲	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▲	▲	▼	▼	▲	▼	▲	▼
FIDELITY INVESTMENTS (EUA)	▼	▼	▼	▲	▲	▲	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▲	▼	▼	▼	▼
INVESCO (EUA)	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▲	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼
T. ROWE PRICE (EUA)	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼
MASSACHUSETTS FINANCIAL SERVICES (EUA)	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
TCI FUND MANAGEMENT (Regne Unit)	▼	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼
QATAR INVESTMENT AUTHORITY (Qatar, fons estatal)	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼

S'han marcat els fons d'inversió que inverteixen en tres o més societats de l'Ibex-35
FONT: CCMV - Dades de desembre de 2021

MARIA CONILL / @maria.ipunt
ELOI LATORRE / | @homestatic

» mena, aprofitant l'experiència prèvia que ja tenien com a companyies que es nodrien fonamentalment d'adjudicacions públiques.

La 'reconquista' d'Amèrica

L'operació crear grans multinacionals espanyoles, es va quedar a mitges, malgrat els esforços del Banc Santander d'expandir la seva marca al Regne Unit. En general, les noves grans companyies sorgides de la sinergia privatitzadora dels anys noranta han limitat la seva expansió a l'Amèrica de parla castellana, on sí que han trobat un mercat natural, sobretot a força d'absorbir societats (principalment dels sectors energètics i dels subministraments bàsics) d'aquests països que també havien estat privatitzades. Un exemple paradigmàtic és la fusió entre Repsol i la petroliera argentina YPF, a les portes de la crisi del corralito, el 1999. Aquesta reconquesta en clau capitalista d'Amèrica s'ha traduït en multitud de projectes que han deixat empremta en forma d'impacte mediambiental i greus problemàtiques per a co-

munitats de població local, especialment les comunitats indígenes. A l'estudi *L'Ibex-35 en lluita contra la vida*, publicat l'any 2018 per Ecologistes en Acció, es recullen diversos casos, tots marcats pel mateix patró, segons les autores de l'informe: privatització de companyies públiques locals, acaparament de terres i recursos naturals per part dels hòldings privats forans, pràctiques corruptes i aparició de diverses formes de violència i assetjament contra els moviments opositors als projectes, inclosos els assassinats. El treball d'Ecologistes en Acció assenyalava, per exemple, el projecte hidroelèctric Renace, a Guatemala, en el qual la constructora ACS ha estat adjudicatària d'alguna de les seves fases, una infraestructura que organitzacions com l'Aliança per la Solidaritat, l'Observatori pel Deute en la Globalització o la local Madre Selva assenyalen per l'impacte en l'assecamment del riu Cachabón i els efectes que té en les comunitats indígenes que tradicionalment han tingut aquest curs fluvial com a forma de vida. O també dels 36 macroparcs eòlics aixecats els últims anys a l'istme de Tehuantepec, a l'Estat mexicà d'Oaxaca, en el qual participen societats de l'Ibex com Iberdrola, Naturgy i Acciona, que ha generat una gran oposició que denuncia la manca de diàleg amb les comunitats locals que ha caracteritzat la seva implantació; un activista de l'Assemblea del Poble Juchiteco va ser assassinat l'any 2013 en el marc d'aquestes protestes.

Se'n poden afegir multitud d'exemples més. Al Projecte Integral Morelos (PIM), a l'Estat mexicà d'aquest nom (que inclou un gasoducte de 160 quilòmetres, una línia de molta alta tensió i du-

es centrals tèrmiques) hi participen Enagás i Abengoa, a banda del grup d'enginyeria basc Elecnor. Samir Flores, del Front per a la Defensa de la Terra i de l'Aigua, que s'havia significat contra el projecte, fou assassinat a la localitat d'Amilcingo el febrer de 2019. Un cas a banda és el del pla Hidroituango, que pretén bastir una presa de 225 metres d'altura sobre el riu Cauca, en aquest departament colombià. L'any 2018, un sinistre en la fase de construcció va obligar a desplaçar 23.000 persones -en una zona ja molt castigada pels conflictes armats que viu el país- i va posar en evidència el que denunciava des de feia anys l'organització Rios Vivos: que el projecte s'havia executat sense suficients estudis d'impacte geològic. La construcció era finançada en bona part mitjançant un crèdit internacional en el qual participaven, entre altres, el Banc Santander i el BBVA. A més, la construcció d'un dels túnels auxiliars s'havia adjudicat a Ferrovial, però l'any 2013 en fou apartada a causa del sobrecost presupostari i el retard en l'execució.

Socialitzar pèrdues

En la història dels trenta anys de l'Ibex-35 s'hi pot detectar algun cas de societats que, a causa de la mala administració o d'inversions imprudents, han acabat fent fallida (com la química Ercros, el mateix 1992) o que van perdre la posició de privilegi a l'índex borsari, com el grup energètic andalús Abengoa, l'any 2015, quan es va veure forçada a

Ferrovial, Acciona o ACS, s'han especialitzat en la prestació de serveis de tota mena a l'administració

L'expansió d'Amèrica s'ha traduït en multitud de projectes amb greus impactes socials i ambientals

L'IBEX-35

Red Eléctrica	Almirall	Aena	Enagás	Grifols	Acciona	Mapfre	Endesa	Repsol	PharmaMar	ACS	Solaria	IAG	Inditex	Rovi	ArcelorMittal
▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▼	▼	▼
▲	▼	▲	▲	▲	▲	▼	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▼	▼
▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▲	▲	▼	▼
▼	▲	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
▼	▼	▲	▼	▲	▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
▼	▼	▼	▼	▲	▲	▼	▼	▲	▼	▲	▲	▲	▼	▼	▼
▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
▼	▼	▲	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▲	▼	▼	▼

LES 35 PORTES GIRATÒRIES MÉS COTITZADES

Antonio Cuevas (PSOE)
Diputat al Congrés (1986-2011)
Indra, conseller (2019-actualitat)

Cristina Garmendia (PSOE)
Ministra de Ciència i Innovació (2008-2011)
Caixabank, consellera (2019-actualitat)
Mediaset (2017-actualitat)

Beatriz Corredor (PSOE)
Ministra d'Habitatge (2008-2010)
Red Eléctrica de España, presidenta (2020-actualitat)

Arsenio Fernández de Mesa (PP)
Director general de la Guàrdia Civil (2011-2016)
Red Eléctrica de España, conseller (2017-actualitat)

Ana Palacio (PP)
Ministra d'Afers Exteriors (2002-2004)
Enagás, consellera (2014-actualitat)
PharmaMar (2009-actualitat)

Antonio Hernández Mancha (AP)
President del partit (1987-1989)
Enagás, conseller (2014-actualitat)

anunciar un preconcurs de creditors i els parquets li van retirar la confiança de cop.

En general, però, davant de situacions financeres crítiques, s'ha apostat pel principi que els sacerdots de l'economia capitalista anomenen *too big to fall*, és a dir, que la seva caiguda tindria conseqüències sistèmiques en tot l'engranatge econòmic i cal salvar-les al preu que sigui. L'exemple més paradigmàtic és del sector financer, trasbalsat per la crisi immobiliària de fa una dècada i escaig. Entre els anys 2008 i 2013, des de l'Estat es van injectar fins a 64.000 milions

2020 que el 73 % d'aquests ajuts es donen per perduts. CaixaBank, per exemple, va entrar per la porta gran a l'Ibex l'any 2009, després de culminar el procés de bancarització de l'antiga La Caixa i nodrir-se per un preu simbòlic d'altres caixes d'estalvi i bancs rescatats amb diners públics (Banca Cívica, el Banc de València, Cajasol, Caixa de Girona) i, des de fa un any, totes les integrades en el grup Bankia, amb el qual s'ha fusionat (Cajamadrid, Bancaixa o Caixa Laietana, entre d'altres). En plena crisi derivada de la pandèmia de la covid-19, l'Ibex ha olorat amb força una nova forma de rescat en forma dels ajuts especials de la Unió Europea destinats a reflotar l'economia espanyola casti- »

d'euros (41.000 dels quals en forma d'ajuts europeus) per sanejar entitats en crisi. A banda, es va posar en marxa un mecanisme publicoprivat (la Sareb, popularment anomenada "banc dolent") perquè les entitats, més o menys sanejades, poguessin desempallegar-se dels actius immobiliaris més danyats per la crisi. Majoritàriament, es tractava de caixes d'estalvi, gran part de les quals van acabar absorbides per grups bancaris com el Santander i el BBVA, que van millorar amb escreix els seus volums de negoci. El mateix govern espanyol va reconèixer l'any

2020 que el 73 % d'aquests ajuts es donen per perduts. CaixaBank, per exemple, va entrar per la porta gran a l'Ibex l'any 2009, després de culminar el procés de bancarització de l'antiga La Caixa i nodrir-se per un preu simbòlic d'altres caixes d'estalvi i bancs rescatats amb diners públics (Banca Cívica, el Banc de València, Cajasol, Caixa de Girona) i, des de fa un any, totes les integrades en el grup Bankia, amb el qual s'ha fusionat (Cajamadrid, Bancaixa o Caixa Laietana, entre d'altres). En plena crisi derivada de la pandèmia de la covid-19, l'Ibex ha olorat amb força una nova forma de rescat en forma dels ajuts especials de la Unió Europea destinats a reflotar l'economia espanyola casti- »

Luis Carlos Croissier (PSOE)
Ministre d'Indústria i Energia (1986-1988)
Repsol, conseller (2009-2019)

Ángel Acebes (PP)
Ministre de l'Interior (2002-2004)
Iberdrola, conseller extern (2012-2019)

Elena Salgado (PSOE)
Vicepresidenta del govern espanyol (2009-2011)
Endesa, vicepresidenta de la filial Chilectra (2011-2015)

Guillermo de la Dehesa (PSOE)
Secretari d'estat d'Economia (1986-1988)
Banco Santander, conseller (2002-actualitat)
Amadeus, vicepresident (2010-actualitat)

Manuel Marín (PSOE)
President del Congrés (2004-2008)
Iberdrola, president de la fundació (2008-2017)

Mario Fernández (PNB)
Vicelehendakari del govern basc (1982-1985)
Repsol, conseller (2011-2018)

Carlos Solchaga (PSOE)
Ministre d'Economia i Hisenda (1985-1993)
PharmaMar (2015-actualitat)
CIE Automotive (2009-2021)
Mediaset (2017-actualitat)

Isabel Tocino (PP)
Ministra de Medi Ambient (1996-2000)
Enagás, consellera (2014-actualitat)
Banco Santander, vicepresidenta de Santander España (2017-actualitat)

litats polítiques o en l'administració pública han passat per les cúpules gestores de l'Ibex o la seva teranyina de societats filials. Només l'any 2015 n'hi havia 55. Avui dia en són 26. El ministeri d'Economia espanyol s'ha convertit en la gran pedrera dels equips directius del selectiu índex borsari. Gairebé totes les titulars de la cartera d'Economia hi han acabat recalant, amb l'afegitó de la gran majoria de secretàries generals i bona part de directores generals adscrites. En alguns casos, amb polèmica, com el de la socialista Elena Salgado, que només deixar el ministeri l'any 2011, es va incorporar a la filial xilena d'Endesa, Chilectra: en fer-ho per un

» gada per l'impacte del virus. L'estiu passat, fins a tretze companyies de l'Ibex van presentar 753 projectes, per una suma total de 100.000 milions d'euros, per beneficiar-se dels fons europeus Next Generation.

Agència de recol·locació

Carlos Solchaga, ministre d'Economia i Hisenda quan es va posar en marxa l'Ibex i a qui es considera un dels grans ideòlegs de l'operació, es va dedicar, en deixar la política el 1996, a assessorar societats cotitzades a l'índex borsari per mitjà de la seva consultoria privada, Solchaga Recio Asociados. I ell mateix ha acabat fent cap a dos consells d'administració del selectiu, CIE Automotive i PharmaMar. El cas de Solchaga exemplifica una de les praxis més recurrents dels gegants empresarials de l'Estat, l'exemple més meridiana del contuberni d'interessos entre aquests i la classe política: la recol·locació d'exministres, consellers i alts càrrecs de l'administració en cadires de consells d'administració o llocs d'alta direcció en societats de l'Ibex-35, el que popularment es coneix com a portes giratòries.

Durant els darrers tres decennis, un centenar llarg de persones que havien tingut altes responsabi-

grup de fora de l'Estat, burlava la normativa que obliga a una *quarantena* de dos anys per a persones que han treballat per l'administració abans d'incorporar-se al sector privat.

Corruptes i corruptores

A mesura que s'han anat destapant casos de corrupció pública i s'ha anat comprovant que l'administració fraudulenta era un modus operandi prou enquistat en les estructures públiques de l'Estat espanyol, l'Ibex també hi ha escrit algunes pàgines. En alguns dels grans sumaris judicials que s'han conegut els últims anys, hi apareixen grups empresarials del selectiu borsari o persones que hi treballaven. Gairebé sempre, però, amb una característica comuna: n'han sortit sense conseqüències penals. Hi ha alguna comptada excepció, com el cas Plaza, que va arribar a judici l'any 2018 per la malversació de capitals públics en la construcció d'un ambiciós parc logístic als afores de Saragossa. Un exdirectiu d'Acciona (que formava part de la UTE encarregada d'executar l'obra) José María Jordan, va pactar amb la Fiscalia dos anys i un dia de presó i hi va entrar breument.

Però la regla general és que els actors del gran empresariat investigats en procediments de corrupció política n'acabin sortint airosos. Un exemple ben paradigmàtic és el del cas del Palau de la Música: els dos directius de Ferrovial que van ser processats, Pedro Buenaventura i Juan Elízaga, van ser absolts per l'Audiència de Barcelona l'any 2018 en consi-

Tretze companyies han presentat projectes per valor de 100.000 milions als fons europeus Next Generation

Més de cent càrrecs de responsabilitat política han passat a les cúpules de les empreses en els últims trenta anys

Felipe González (PSOE)
President del govern espanyol (1982-1996)
Gas Natural (actual Naturgy), conseller (2010-2015)

José Blanco (PSOE)
Ministre de Foment (2009-11)
Enagás, conseller (2020-actualitat)

Eduardo Serra (PP)
Ministre de Defensa (1996-2000)
PharmaMar (2021-actualitat)

Miguel Sebastián (PSOE)
Ministre d'Indústria, Turisme i Comerç (2008-2011)
Indra, conseller (2019-actualitat)

Ángeles Amador (PSOE)
Ministra de Sanitat (1993-1996)
Red Eléctrica, consellera (2005-2017)

Manuel Conthe (PP)
Secretari d'estat d'Economia (1995-1996)
Acerinox, conseller (2011-2019)

José María Aznar (PP)
President del govern espanyol (1996-2004)
Endesa, assessor extern (2011-2014)

Javier Gómez Navarro (PSOE)
Ministre de Comerç i Turisme (1993-1996)
Técnicas Reunidas (2006-actualitat)

Yolanda Barcina (UPN)
Presidenta del govern de Navarra (2011-2015)
Telefónica, consellera de Movistar (2015-actualitat)

Josu Jon Imaz (PNB)
President del partit (2004-2008)
Repsol, conseller delegat (2014-actualitat)

derar q u e els de-
lictos d'ad-
ministració
deslleial i tràfic
d'influències que
se'ls imputaven ha-
vien prescrit, tot i que
la sentència considerava
provat que diversos do-
natius efectuats per la cons-
tructora a la construcció mu-
sical havien contribuït a liquidar
de forma encoberta el partit CDC,
amb una quantia de 6,6 milions.
A la Comunitat de Madrid, on l'Ibex
concentra el rovell de l'ou del seu poder
i la corrupció s'ha mostrat més sistèmica,

l'oligarquia eco-
nòmica també hi
col·lecciona uns
quants sumaris. Indra
(que té l'Estat espanyol
com a principal accionista)
apareix en sengles peces dels
casos Lezo i Púnica, que instru-
eix el jutge de l'Audiència Nacional
espanyola Manuel García Castellón.
D'altra banda, dos exdirigents d'OHL es-
tan processats i a l'espera de judici en el cas
Lezo (entre ells Javier López Madrid, gendre
del fundador del grup, Juan Manuel Villar Mir), a
causa d'un ingrés d'1,4 milions d'euros a un com-
pte corrent suís vinculat a l'expresident madrileny
Ignacio González.
Dragados, filial d'ACS des de 2002, també està sent
investigada per l'adjudicació presumptament fora

de normativa
d'un projecte
de camp de golf im-
pulsat per la societat
pública Canal d'Isabel II,
i per subcontractar una so-
cietat vinculada al germà de
González. El grup de Florentino
Pérez també és present en un altre
sumari estrella, el del cas Tres per
cent, ja que es rastreja si un donatiu de
60.000 euros a la fundació Catdem (adsci-
ta a CDC) té a veure amb l'adjudicació del ser-
vei d'escombraries d'Olot a Urbaser, aleshores
filial d'ACS. Al seu torn, FCC (que va sortir de l'Ibex
l'any 2016) apareix en la investigació dels negocis
del fill homònim de l'expresident de la Generalitat,
Jordi Pujol: concretament, per les presumptes co-
missions pagades a aquest canvi de l'adjudicació
dels advocats de Vacamorta i Tivissa. ●

Assegurem compromís

www.arc.coop

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

MENÚ DEL DIA
de dilluns a divendres de 8h a 16:30h
TAPES I PLATS DE CARTA
Dissabte de 13h a 16:30h
ladeskomunal.coop

La **Directa** utilitza
els serveis de
foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

José Montilla (PSC)
President de la
Generalitat de
Catalunya (2006-2010)
Enagás, conseller
(2020-actualitat)

**Josep Antoni Duran
i Lleida** (UDC)
Exdiputat al Congrés
(2004-2016)
Aena, conseller
(2019-actualitat)

Jordi Hereu (PSC)
Alcalde de Barcelona
(2006-2011)
Aena, conseller
(2019-actualitat)

LA PERIFÈRIA D'UN CLUB MOLT CENTRALITZAT

L'elit empresarial dels Països Catalans ha jugat sempre un paper secundari en un Ibex-35 acaparat pel poder econòmic madrileny, amb poques societats cotitzades

E. L. | @homestatic

L'

1 d'octubre de l'any 2017 vuit

companyies de l'Ibex-35 tenien la seu social a localitats dels Països Catalans. Una a Palma -el grup hotelier Melià-, sis a Barcelona i una a Sabadell, el banc que pren el nom de la ciutat. Al cap de deu dies, en quedaven dues. Sis de les set catalanes van traslladar la seu a cuitacorrents en reacció al referèndum independentista d'aquelles dates. CaixaBank la va situar a València, aprofitant la seu de l'antic Banc de València, que havia absorbit; la concessionària d'infraestructures Abertis i Gas Natural Fenosa -l'actual Naturgy-, aleshores participades majoritàriament pel grup bancari, se'n van anar a Madrid, el mateix camí que van recórrer Cellnex Telecom i la socimi Colonial. El Banc Sabadell, al seu torn, es va domiciliar a Alacant.

Només el grup farmacèutic i hospitalari Grifols va decidir no moure's de Barcelona. Aquests laboratoris, una veritable multinacional del sector dels derivats de la sang, tenen des de l'any 2015 la principal seu fiscal de la seva estructura europea a Irlanda, on va liquidar gairebé un 15% dels seus impostos durant l'exercici de 2018, mentre que als Estats Units en va desemborsar gairebé el 80% i a l'Estat espanyol només l'1%, segons una informació publicada per *El Economista*.

Avui, són sis les companyies de l'Ibex amb domicili oficial a localitats dels Països Catalans. Totes les que es van moure seguint la reacció de les elits econòmiques a l'agitació independentista de fa quatre anys segueixen on eren, tot i que realment continuen amb les seves bases operatives i centres de decisió tal com eren en el moment previ al 2017. En el

cas de CaixaBank, però, arran de l'absorció de Bankia oficialitzada el març de l'any passat, té domicili social a València -on celebra els consells d'administració- i una doble seu operativa a Barcelona i Madrid. El mateix es pot dir de les que es van donar d'alta a Madrid, tot i que la concessionària d'infraestructures Abertis, avui sota control del grup ACS, va caure del selectiu borsari l'any 2018. Cal afegir-hi dues societats noves: Fluidra, fabricant de piscines de Sant Cugat del Vallès (el març de 2021), i els laboratoris Almirall (des de juny de 2020), representants del sector econòmic emergent en el món postpandèmic.

En general, tant les Illes com el País Valencià com Catalunya han ocupat una posició perifèrica i residual en el cenacle de l'Ibex, clarament dominat pel poder oligarca madrileny retroalimentat per les estructures de l'Estat i, en molt menor mesura, per la burgesia basca. A banda de les dels Països Catalans, en l'Ibex actual hi ha tres societats amb seu al País Basc, una a Galícia, una Cantàbria (el Santander, tot i que simbòlica, ja que el seu centre operatiu real és a Madrid), una a Luxemburg, i 22 a la Comunitat de Madrid. I si repassem l'històric, de les 99 companyies que han cotitzat a l'índex borsari en algun moment d'aquests darrers trenta anys, només dotze (un 11%) tenien la base als Països Catalans, tot i que aquests representen un 31% del total del PIB de l'Estat espanyol.

Fins ben entrat el segle XXI, l'economia privada catalana gairebé no té presència a l'Ibex, i ho fa inicialment per mitjà dels tentacles inversors de La Caixa en firmes de pes que aleshores hi co-

titzaven, com Gas Natural, Acesa (posteriorment Colonial). La manca entra al club dels 35 l'any 2009, un cop culminada la transmutació de caixa d'estalvis a banc. Abans, el 2004, hi havia penetrat el Banc Sabadell.

Repsol, Agbar, i Abertis)

teixa financera

per la porta gran

Personatges influents

Amb una presència societària relativament secundària, l'accent català a l'Ibex-35 s'ha alimentat, però, gràcies a l'influx d'alguns personatges que han tingut una presència influent en els seus consells d'administració, sobretot -reproduint el patró estatal- per la via de les portes giratòries. Un dels casos més paradigmàtics ha estat el de Miquel Roca i Junyent, que ostenta el singular rècord d'haver

Maurici Lucena (PSC)
Diputat al Parlament de Catalunya (2012-2015)
Aena, president i conseller delegat (2019-actualitat)

José Piqué (PP)
Ministre de Ciència i Tecnologia (2002-2003)
Amadeus, conseller (2019-actualitat)

Miquel Roca (CiU)
Diputat al Congrés (1977-1995)
Endesa, conseller (2009-2021)

Francesc Homs Ferret (CiU)
Conseller d'Economia de la Generalitat de Catalunya (2001-2003)
CaixaBank, conseller de la filial CriteriCaixa (2012-actualitat)

David Vegara (PSC)
Secretari d'Estat d'Economia (2004-2009)
Banc Sabadell, conseller (2015-actualitat)

José Borrell (PSOE)
Ministre d'Obres Públiques i Transports (1991-1996)
Abengoa, conseller (2010-2014)

Pedro Solbes (PSOE)
Vicepresident del govern espanyol (2004-2009)
Endesa, conseller de la matriu Enel (2011-2014)

David Madí (CiU)
Secretari general de Comunicació de la Generalitat (2001-2003)
Endesa, president del Consell Assessor a Catalunya (2011-2017)
Telefónica, consultor extern (2013-2016)

tingut presència en quatre cúpules del selectiu club empresarial de l'Estat. Fundador de Convergència Democràtica de Catalunya i durant molts anys cap visible de l'activitat parlamentària de CiU al Congrés espanyol -on va ser diputat entre 1977 i 1993-, fa deu anys Roca simultaniejava els consells d'admi-

nistració d'ACS, Abertis, Endesa i el Banc Sabadell. En els dos primers casos, grups sota l'òrbita de Florentino Pérez, amb qui Roca sempre ha cultivat una estreta relació: tots dos van impulsar el Partit Reformista Democràtic, un fallit artefacte centrista que va fracassar estrepitosament en les eleccions generals espanyoles de l'any 1885. La normativa impedeix que una sola persona pugui ser consellera de més de dues societats del mercat continu estatal. El truc de Roca per sortejar-ho és que tant a Abertis com al Sabadell feia funcions de secretari, amb veu, però sense vot a les reunions de les cúpules.

Un altre col·leccionista conspicu de responsabilitats en l'elit empresarial amb llarga trajectòria política és Josep Piqué, exministre d'Indústria i Energia, Exteriors i Ciència i Tecnologia -successivament- en els governs de José María Aznar. Des que va dimitir com a president del Partit Popular de Catalunya, l'any 2007, ha passat, entre altres responsabilitats en l'àmbit privat, per la presidència de Vueling (filial *low cost* d'Iberia), conseller delegat i vicepresident del grup OHL, conseller d'Abengoa (per on abans havia passat un altre exministre català, Josep Borrell), i conseller de l'operador aeroportuari Aena. Des de juny de 2019 és vocal del consell d'administració de la gestora digital de viatges Amadeus.

En general, els expolítics catalans, fins i tot els de l'entorn convergent, que han acabat a l'òrbita de l'Ibex són aquells que sempre van treba-

llar a la contra de vel·leïtats rupturistes i a favor de l'entesa entre Catalunya i Madrid que sempre ha estat bandera als alts cenacles empresarials. En el cas de Roca, a més, amb la pàtina afegida d'haver estat un dels "pares de la Constitució" de 1978. Un altre que tenia tots els números de seguir el mateix destí, pel seu perfil curricular, és Josep Antoni Duran i Lleida. L'exlíder d'UCD va acabar aterrant a Aena el gener de 2019. Com les altres empreses *públiques* de l'Ibex (a Aena, l'Estat espanyol hi té una participació del 51%), les retribucions estan limitades a 12.000 euros anuals nets per a cada membre del consell d'administració; menys per al president, que en aquest cas també és un expolític, l'exdiputat del PSC Maurici Lucena, que té una nòmina de 103.000 euros anuals. Un altre destacat dirigent socialista, l'exalcalde de Barcelona Jordi Hereu, també va entrar al consell de la companyia coincidint amb l'arribada de Duran. En altra empresa on l'Estat manté cert control, Enagás, l'expresident del govern català, José Montilla, hi conviu amb dues exministres populars, Isabel Tocino i Ana Palacio des de fa un any i mig. ●

Solament el grup farmacèutic i hospitalari Grifols va decidir no moure's de Catalunya després de l'1-O

Tot i que els Països Catalans sumen un 31% del PIB estatal, només un 11% d'empreses de l'Ibex hi ha tingut la seu

Eudald Espluga

Filòsof

“Sota el neoliberalisme, existim com un projecte de perfeccionament infinit”

Text: Roger Manau | @xafaroques
Fotografia: Montse Giralt | @montse_giralt

Convençut que la manera com utilitzem les paraules genera uns marcs discursius que condicionen les nostres relacions en l'esfera pública, el filòsof Eudald Espluga (Girona, 1990) ha escrit un assaig on dissectiona conceptes com 'millennials', 'capitalisme de plataformes', 'fatiga generacional' o 'cultura de l'autoajuda'. De l'ús que en fem dependrà, en gran part, que ens condueixin a l'individualisme i a la despolitització o bé que tinguin potencialitats emancipadores. Defensor d'aquesta segona via, a 'No seas tú mismo' (Paidós, 2021) Espluga proposa formes d'organitzar-se que polititzin els malestars.

Un dels lemes de la sèrie mallorquina *Mai neva a Ciutat* (IB3) és: “Som massa joves per estar tan tristos”. Retrata uns personatges al voltant de la trentena, sumits en una precarietat constant i moguts pel desig de trobar-se a si mateixos. Aquest mantra sembla aglutinar els malestars de tota una generació. Per què ho vivim així?

D'una banda, crec que va molt lligat a la situació de crisi permanent que hem viscut, almenys els qui vam néixer als noranta, d'ençà que vam accedir al mercat laboral. La crisi del 2008 va marcar el nostre horitzó i des d'aleshores hem continuat encadenant feines precàries i contractes temporals. En aquell moment, el discurs neoliberal ja estava plenament assentat i la idea de “l'emprenedor de si mateix” tenia molta força, no només retòrica, sinó també institucional. La transformació política i social que va implicar l'arribada del capitalisme de plataformes va generar un marc mental que va marcar tota la societat i que, d'algun manera, també va determinar aquesta experiència generacional de la fatiga. A més, dels anys previs a la crisi va quedar-ne la creença que la formació constant -carreres, màsters...- ens possibilitaria l'accés a feines millors, a una vida millor que les dels nostres pares. D'altra banda, a partir d'un determinat moment va emergir un discurs generacional que codificava tota aquesta frustració que molts de nosaltres sentíem com si fos una feblesa o una fragilitat pròpia del nostre caràcter, d'algú que havia tingut moltes possibilitats i que després no tenia prou capacitat de sacrifici o prou força de voluntat. Tanmateix, encara que tota aquesta precarietat i aquest malestar els

hàgim viscut primer en clau generacional, penso que la resposta política i social que hi donem no s'ha de fer en cap cas des d'aquesta òptica.

Per què?

El marc generacional és una mala categoria per analitzar el món contemporani, especialment en un context de capitalisme global en què les nostres experiències culturals i vitals ja no venen determinades per la geografia ni pel nostre grup d'edat. Penso que entre els *millennials* no hi ha una manera compartida de mirar-se el món, o una estètica, com si parléssim, per exemple, de la Generació del 27. Com a molt, compartim unes condicions materials determinades per un context molt concret, però tampoc són exclusives d'una generació. Si busquem un tret definitori de la condició millennial, seria precisament viure aquesta precarietat en un moment en què s'han esborrat tota una sèrie de dualismes -el que era públic i el que era privat, la vida material i la vida virtual...-, que durant molt temps havien definit certs patrons de com relacionar-nos amb el món. Totes aquestes transformacions materials lligades al capitalisme de plataformes han fet que la idea de l'empresari de si mateix sigui l'única certesa sobre la qual podem treballar i que generi aquest cicle constant d'autoresponsabilització i d'autoexplotació dels subjectes contemporanis. En canvi, l'ús generacional comporta una forma de mirar-se el món que despolititza i condueix a un marc reaccionari. En un context d'inestabilitat, l'ús de totes aquestes etiquetes per vendre una suposada fragilitat, un narcisisme *millennial*, serveix per tornar a conceptes més essencialistes, com poden ser el de *família* o el de *pàtria*.

Parlant de la idea de “l’empresari de si mateix”, d’on ve la necessitat d’identificar-nos amb la nostra feina?

Encara que la idea de l’amor al treball té una llarga història que es pot rastrejar fins molts segles enrere, si ens ajustem al context actual, podem trobar una transformació que es produeix entre els anys seixanta i vuitanta del segle passat. L’arribada de certs discursos terapèutics i l’impacte de moviments socials –com ara el Maig del 68, el moviment feminista o la lluita pels drets civils– van sacsejar els discursos gerencialistes que predominaven aleshores, que es van adaptar a les noves necessitats tot convertint la felicitat, les emocions o l’autenticitat en nous factors productius. L’explicació que hi dona la sociòloga Eva Illouz és que, arran dels estudis psicològics que havia fet Elton Mayo, s’acaba considerant que el treballador feliç és un treballador més productiu i eficient. Per tant, es descobreix que parar atenció a les emocions dels treballadors acaba fent que rendeixin més i millor. Això es conjuga amb una atomització brutal del món en què, partint d’un individualisme metodològic, el capitalisme se’ns fica sota la pell i, en la mesura que som empresaris de nosaltres mateixos, la identificació amb la feina arriba a un extrem molt més visible. Tot plegat cristal·litza en el lema “*do what you love, love what you do*” [en anglès, fes el que estimes, estima el que fas], una identificació perpètua que recull un encreuament perfecte entre una certa mirada terapèutica i una certa mirada neoliberal del món.

Una de les derivades d’aquesta retòrica de la realització personal a la feina és, segons

escrius, que hi busquem la felicitat. Com ha de ser la treballadora feliç, segons aquests discursos?

Crec que la felicitat guanya pes en aquests discursos perquè es converteix, com diu Sarah Ahmed, en una tècnica disciplinària. Al final, no l’hem de pensar com un estat psicològic interior incommunicable o una qüestió universal i compartida per tothom, sinó tot el contrari. La felicitat ens orienta, ens fa fer coses, perquè és projectiva. Per tant, presentar un determinat règim de felicitat relacionat amb el treball fa que ens impliquem més en aquella feina, que hi dediquem més hores... Però també fa que coses que abans semblaven formes d’explotació intolerables que havien de generar una queixa o una forma de sindicació ara es tradueixin en: “Ho faig perquè és la meva passió i estimo el que faig”. Si es pensa en conceptes patologitzants, com el de *workaholic* [persona addicta a la feina], veiem que sempre és presentat en positiu: de tu s’espera que el treball et faci feliç perquè, si no, quina és l’alternativa? Si no et fa feliç, tens un problema. La infelicitat està patologitzada, i el fet que no sentis amor cap a la teva feina ja no és només un problema laboral, perquè et podrien fer fora, sinó que et converteixes en algú que no encaixa i necessita anar a teràpia o ser corregit mitjançant alguna classe d’instrument social. Qualsevol forma d’infelicitat, en passar pel filtre terapèutic, normalment queda completament despolititzada. En lloc de donar una resposta social, col·lectiva o política es genera una narrativa de patiment individual i es busca posar un pedaç particular a una persona singular que ha viscut una història concreta. La felicitat és una tècnica disciplinària perquè ens orienta cap

Un règim de felicitat relacionat amb el treball fa que ens impliquem més en la feina

Normalment, en passar pel filtre terapèutic, la infelicitat queda completament despolititzada

a uns llocs, cap a unes feines, uns objectes i uns comportaments; perquè intentar fer el contrari està penalitzat socialment.

Rescates, però, una figura que va a contracorrent: Paul Lafargue i el seu assaig *El dret a la peresa* (1883). Per què?

Per contrastar amb la radicalització d’aquesta idea d’amor al treball m’interessava anar a buscar una crítica igual de radical al dogma del treball, precisament perquè crec que hi ha hagut poques crítiques que hagin suposat una esmena a la totalitat a la idea del treball i que en plantejés una altra totalment diferent. Lafargue, que és una figura a contrapel, fa aquesta reivindicació del dret a la peresa i planteja la contradicció d’aspirar a sentir-se complet en el treball, que és un dogma que també trobem en el marxisme. Crec que aquesta esmena radical del treball entès com a vocació o com a dogma, com a tret definitori de l’ésser humà en tant que *homo faber* o *animal laborans*, dona veu a imaginaris sobre l’automatització del treball o imaginaris feministes de post-treball, perquè molt sovint pensem només en el treball productiu i en un imaginari molt concret, del treballador tancat a la fàbrica o a l’oficina, però no pensem en els treballs de cures o en el treball domèstic. Si el treball està completament automatitzat, potser hem d’imaginar un món on la renda bàsica universal ha de tenir un pes més concret. A més, en l’actual context de crisi climàtica, imaginar les formes de vida del futur també implica imaginar les relacions amb els altres animals o amb la tecnologia.

Aquesta necessitat d’optimitzar-nos i de perfeccionar-nos constantment, però, no és exclusiva de l’àmbit laboral. Per què la sentim tothora? El punt de no retorn és el capitalisme de plataformes actual, que es comporta com si fóssim soldats del capital que no podem ni dormir i que

hem d'estar 24/7 produint. Per tant, repliquem aquesta lògica a totes les esferes de la nostra vida. Fora de la feina continuem treballant en nosaltres mateixos per millorar-nos i optimitzar-nos; per millorar el nostre capital cultural i que després hi hagi un retorn en forma de capital social. Ens veiem obligats, per exemple, a fer una ressenya del llibre que hem llegit i compartir-la en una aplicació. Abans també existien aquests discursos de l'emprenedoria, però no hi havia una manera de traduir l'oci o el plaer en una realitat pràctica. Ara sentim la necessitat d'optimitzar-ho i de convertir-ho una inversió en nosaltres mateixos. El capitalisme de plataformes permet una capacitat de registrar, de comunicar i de monetitzar-ho tot -per exemple, de calcular les hores que dormim o les calories que cremem-, perquè qualsevol afició pot convertir-se en una font d'ingressos. Sota el neoliberalisme, les persones existim com un projecte de perfeccionament infinit. És una tautologia, un perfeccionament buit: sempre ets tu mateix i mai seràs tu mateix. Al final, és un peix que es mossega la cua perquè tu mateix et converteixes en aquest projecte de feina inacabat i inacabable.

Vist així, és fàcil creure que som addictes als dispositius i a les aplicacions i que el que ens caldria seria desconnectar-nos o desaparèixer. Crec que s'ha de tenir una mirada més àmplia del que és el capitalisme de plataformes. Moltes vegades el veiem virtualment i oblidem que les empreses que hi operen tenen una materialitat i que intenten millorar la seva competitivitat i els seus beneficis per mitjà de la recol·lecció de dades. Tampoc no hem de caure en un discurs que només se centri en l'ús que fem de les xarxes socials i en la idea de la desconexió. Proposo una visió àmplia, encara que sembli contradictòria, per desbancar metàfores nocives com la de l'addicció a les xarxes socials, perquè al final ens acaben portant a una mirada atomitzant en

Imaginar la vida del futur implica imaginar les relacions amb els altres animals o la tecnologia

Hauríem d'intentar fer que les coses s'aturin, curtcircuitar-les i provocar formes d'organització

què els individus som els únics responsables de la nostra relació amb aquestes plataformes, com si en fóssim mers consumidors. A més, qui pot desconnectar-se? Qui té el privilegi de fer-ho? Penso que el primer pas és ser conscients que això va molt més enllà de la nostra relació individual amb el telèfon mòbil. Hem de deixar de veure-ho des de la lògica de connectar i desconnectar i ens cal trobar una manera que polititzi totes aquestes relacions. En lloc de torturar-nos individualment

per si perdem massa estona a Instagram mirant *stories*, una millor resposta al capitalisme de plataformes és la creació d'un sindicat de llogateres, tenir una plataforma per defensar els drets dels riders o presentar iniciatives per legislar sobre aquestes plataformes, per exemple.

Com es pot polititzar aquest malestar?

Alguns plantejaments teòrics que s'han fet al voltant de la societat del cansament corren el risc d'acabar romantitzant aquesta idea de no fer res i de plantejar un imaginari que sigui impotent políticament. La filòsofa Rosi Braidotti, en canvi, no es refereix només a la fatiga des d'una escala humana i individualitzant, sinó que ho fa a molts nivells. Parla d'una fatiga econòmica, democràtica... però també d'una fatiga de l'humanisme; és a dir, dels discursos antropocèntrics que sempre ens porten a relacionar-nos de manera extractivista amb el planeta i amb els altres animals. En aquest sentit, el fracàs del projecte humanístic i la necessitat del que ella anomena una "fatiga afirmativa" és el que connecta amb l'imperatiu de "no siguis tu mateix". En lloc d'abandonar-nos al deixament i a no fer res, hauríem d'intentar que aquesta fatiga ens porti a un "fer no res", tal com proposa Martí Peran; és a dir, a "produir detenció": fer que les coses s'aturin, curtcircuitar-les i provocar formes d'organització. Aquesta forma de no ser un mateix pot ser una manera de ser col·lectiva. Per exemple, els mems no expressen singularitats, sinó sentiments generalitzats que poden portar fins i tot a una mobilització, com va passar a Xile amb la campanya del president electe Gabriel Boric. Crec que totes aquestes idees, en la mesura que trenquen amb uns marcs mentals individualitzants que et responsabilitzen del teu propi malestar, poden donar peu a mirar-se les coses d'una altra manera, a organitzar-se diferentment i a donar noves respostes per trobar nous imaginaris socials i polítics. ●

a doble espai

Converses encara incòmodes sobre feminisme

Hi ha masclismes que són més quotidians i que algunes persones consideren petits i sense importància. Són la base que sustenta la violència masclista

Elena Crespi | @ElenaCrespi81
Psicòloga, sexòloga i feminista

Estic convençuda que en algun moment t'ha tocat tenir una conversa incòmoda sobre feminisme. Aquella conversa en la qual algú afirma rotundament que al món ja hi ha igualtat o que les dones són les que realment "porten els pantalons" i són les que manen. Una conversa en què algú et diu "ni masclisme ni feminisme, jo vull igualtat" o que explica que la violència no té gènere, que les dones també maltractem i assassinem. Segur que en algun dels grups de Whatsapp en els que estàs, algunes persones es dediquen a fer bromes masclistes i a enviar vídeos o fotos sexistes i si t'atreveixes a dir alguna cosa, et repliquen: "Ostres, és que ara us enfadeu per tot i ja no es pot fer broma de res". Potser alguna vegada t'han dit allò de "és que la meva filla és una nena, nena" perquè li agrada el rosa i *Frozen*. I la llista se'm fa inacabable... Segur que mentre llegeixes comento alguna altra situació.

Posem-nos en situació: tres generacions es reuneixen a la taula per dinar i celebrar l'aniversari de Marta, qui en fa 70. Ho té tot a punt per rebre a grans i petits a casa. Comencen a dinar en una taula ben parada i un primer plat deliciós. Ella s'aixeca i comença a recollir els plats per portar-los a la cuina i poder servir el segon. "Mama, seu, és el teu aniversari, deixa que sigui un altre qui ho reculli tot". Però a Miquel no se li encén la bombeta que li faria a ell servir, ja que no té cap mena de dificultat que li ho impedeixi. La filla de Marta i Miquel s'aixeca enfadada i comença a recollir, Marta també s'hi posa. Serveixen el segon plat, amb la mala cara de la filla que li diu al seu pare que ja comença a tenir edat per saber fer les coses de casa. "Nena, és que a casa sempre ho ha fet la teva mare i en té més traça". I ja co-

mencem amb la conversa incòmoda on una part de la taula comença a reivindicar els canvis que s'haurien de fer a casa i una altra part diu que no n'hi ha per a tant.

D'un extrem a l'altre

No n'hi ha per a tant, és clar. I ja estem en aquella línia fina en la qual o "som unes exagerades" o "si li ho fan a la meva filla, els mato". Ens movem en uns extrems que no ens ajuden a posar els punts sobre les is. Per exemple, quan exagerem i ens queixem sense raó per com estan distribuïdes les tasques de la llar, la cura de la canalla o de persones grans o amb diversitat funcional, però sempre apareix algú que diu que "tens sort perquè el teu marit t'ajuda". O quan somiquem perquè existeix la bretxa salarial, però algú sempre afirma que aquesta no existeix.

No estem d'acord en el fet que la conciliació familiar sempre l'encapçalin les mares, àvies, ger-

manes perquè els pares, avis o germans també van a buscar la canalla a l'escola. Ens enfadem quan algú pel carrer ens crida algun comentari fastigós, però sempre hi ha qui diu que s'ha fet tota la vida, que no n'hi ha per a tant i que ara tenim la pell molt fina. Ens sentim malament quan algú ens fica mà sense consentiment, però sempre apareix algun comentari justificant que els homes van molt sortits perquè "mira l'escot que portaves" o "és que graves uns balls a TikTok que no m'estranya que no es controlin". Si denunciem una agressió sexual, es justifica a l'agressor dient que no sabia el que es feia perquè anava borratxo o drogat. Cinc homes violen una noia i ho anuncien als quatre vents abans, durant i després, l'emborratxen, la graven i la venen i encara hi ha qui es pregunta per què la noia va anar amb aquells homes en lloc de demanar-se perquè cinc homes violen una noia. Una dona és assassinada per la seva parella i encara hi ha qui diu que semblava molt bon noi.

Això sí, quan passa una cosa "més greu" a una dona del nostre voltant, de la nostra família o del nostre cercle d'amistats, ens posem les mans al cap, ens enrabiem i ho cremaríem tot.

Per sort, cada vegada tenim més consciència de com funciona tot plegat i que les situacions no estan en un extrem o en un altre de manera aïllada sinó que formen part de l'iceberg de la violència masclista. I ser conscient de com funciona aquesta estructura patriarcal en la qual hi ha masclismes que són més quotidians i que hi ha qui els considera petits i sense importància (cosa que és mentida). Prendre aquesta consciència és vital

**Estem en aquella línia
fina en la qual o "som
unes exagerades"
o "si li ho fan a la
meva filla, els mato"**

perquè aquests comportaments (que són els que sovint surten en converses incòmodes) són la base que sustenta aquesta violència masclista i que permet que, de mica en mica, l'opressió es faci més gran i més evident.

Claus per a la supervivència

M'agradaria donar-te algunes estratègies per no sortir enfadada de cada reunió familiar, per no ficar més llenya al foc i no deixar que els comentaris masclistes de les persones de la taula et treguin de polleguera. Sí, ho sé, és molt complicat. Però et mereixes poder mantenir la calma, sobretot quan els arguments que utilitzen les persones que no veuen com funciona l'estructura patriarcal van en la línia de dir que som unes exagerades.

L'assertivitat en moments així és molt important. Dir el que penses amb calma i bones paraules. No sempre s'aconsegueix, però val la pena intentar-ho. Això sí, ser assertiva no et garanteix que

l'altra persona t'escolti. Et faig algunes propostes de tècniques assertives que et podran ajudar.

La del disc ratllat: el que s'ha de fer és repetir el teu punt de vista una i una altra vegada. I cal fer-ho amb tranquil·litat, sense que entris en les discussions ni provocacions que pugui fer l'altra persona.

Una altra opció és el banc de boira, que consisteix a donar la raó a la persona o acceptar el seu punt de vista només quan considerem que té raó, però negar-nos a entrar en discussions o donar-li la raó en els punts on no la té.

També tenim l'ajornament assertiu. Vol dir que s'ha d'ajornar la resposta que estem a punt de donar a la persona que ens ha interpellat fins que ens tranquil·litzem. Si no ajornem la resposta, la ràbia serà la conductora de les paraules que diguem. I ajornar vol dir que, més tard, es parlarà de tot plegat i mentrestant hauràs pensat en què vols dir i com ho vols fer.

Espero que aquestes tres tècniques t'ajudin a no acabar les converses sobre feminisme o sobre qualsevol altra opressió amb molt mal de cap. ●

pàgina oberta

Serem camí

És molt necessari un retorn a la natura per retrobar la pau interior i aïllar-se dels reclams que ens diuen què hem de pensar

Roser Iborra | @IborraRoser
Esriptora

Vivim temps d'incerteses i de contradiccions. Criatures sanes confinades a casa i certificats de bona conducta, tan impopulars com inútils, just per fer un cafè. Visites mèdiques per telèfon. Guerra a l'horitzó. És per això que vull recomanar un retorn a la natura per retrobar la nostra pau interior i la força necessària per ignorar "cartells lluminosos que ens diuen què hem de pensar".

Si vivim en una ciutat, o en un poble gran, sovint passem dies i dies sense veure els arbres. Ni tan sols aquells que trobem al mateix carrer. Ni les flors, ni els núvols. Som els distrets, que deia Gabriel Ferrater: "Segur que avui hi havia núvols / i no he mirat enlaire".

Com que no mirem enlaire, doncs, ignorem la claror i el dibuix sempre diferent dels núvols. El blau brillant i el gris. El rosa i el taronja quan la nit festeja el dia; quan el dia festeja la nit. No veiem la roba de coloraines estesa als balcons, ni la flor del vent.

L'asfalt, de mica en mica, se'ns menja. No ens n'adonem gaire, perquè anem amunt i avall amb presses, capficats per la feina, perquè anem a comprar i és molt tard, perquè s'acaba un termini, perquè el nen surt de l'escola ara mateix, perquè ens falta el pa, perquè el cotxe, perquè la factura, perquè els preus, perquè la farmàcia i els positius.

Fins i tot si anem a passejar, rarament ho fem soles, i se'ns emporta la conversa, les botigues, les rebaixes, els semàfors com gelats de tres colors, el cafè amb llet i amb certificat, que diuen que és més bo.

En canvi, els necessitem absolutament, els arbres i les flors, els núvols i l'herba, el mar i les estrelles. Necessitem la solitud. Com més temps passa sense veure'ls, sense veure'ns, més se'ns encongeix el cor: el portem mal posat i de qualsevol manera al forat balder del pit.

I això que potser només som arbres que caminen, flors amb ales o papallones amb arrels. No pas més que un bri d'herba i no pas menys que una estrella, perquè formem

part d'aquest tot sempre inexplorat i sempre mal entès.

Les poetes n'han parlat sovint. "Plau-me seguir els camins / que els camps parteixen", diu Rosa Leveroni, i Walt Whitman celebra cada bri d'herba com si fos ell mateix: "I guess the grass is itself a child, the produced babe of the vegetation". ("Suposo que l'herba és en si mateixa un nen, el nen que ha produït la vegetació").

Però, poetes o no, només ens cal aturar-nos. Veure'ns des de dins. Muntanya amunt o mar avall, o ben abrigats amb la boira de les planes, ens cal sentir algun ocell viu, sobretot ara, que sense abraçades ens anem assemblant als espantaocells amb cor de fusta. Ens cal la carícia del vent i el fred de la gebrada, l'escalfor del sol i el zumzeig d'una abella, el tremolor d'una fulla, l'esclat sempre inèdit d'una flor. Entendre que som tan efímers com un dia de pluja, com el camí d'un rierol que ara és i ara no és.

Potser si ens aturem pressentirem l'aigua oculta, com les saurines, com els saurins. Potser trobarem la set i sentirem l'alè proper de la primavera, potser el nostre propi alè s'escamparà sense por pels camins. Potser ja no serem només casa, sinó viatge. Serem camí.

Lluís Solà, el poeta caminador de la plana de Vic, ho diu així:

"Els camins que giragonsen / i ens tornen sempre al temps. / La poquesa del cor / la violència del desig. / Les dunes dels sentits, / les dunes de la ment. / Aquestes paraules fràgils / que hem arrabassat / del captiveri".

El captiveri, ara, té les reixes invisibles ben travades: la incertesa, sobretot. Alguns estem malalts, i altres estem malalts de tanta por d'estar malalts. Som ocells d'ombra que han oblidat les ales i mengen engrunes sense delit.

Però volarem. Que el pes de les rutines no ens afeixugui. Oblidem els cartells lluminosos que ens diuen què hem de pensar. Escriurem sense pautes, estimarem sense traves. Serem camí. ●

“

Com que no mirem enlaire,
ignorem la claror i el dibuix
sempre diferent dels núvols

/ ÀNGEL VENTURA
@anxoventura

Sororitat a colps

Partit entre Rayo Dockers Roller Derby València i Insubmises Roller Derby Reus
/ LUCAS GUERRA

El roller derby és un esport de contacte on l'autogestió, el feminisme, l'horitzontalitat, la companyonia i el respecte són el pa de cada dia i on es demostra que la pràctica esportiva també pot subvertir clixés

Giuseppe Savino | @peppesavino78

Arriben a poc a poc i entren al pavelló Malva-rosa de la ciutat de València cada divendres a la nit. La pista de patinatge el·líptica, marcada per un precinte groc i negre, les espera per a un dels seus tres entrenaments setmanals. Abans, però, a més dels patins, es posen genolleres, colzeres, casc i protector bucal, perquè el roller derby o derbi de patinatge és un esport de contacte. També has de ser prou dura, perquè caus, reps i dones colps. El Rayo Dockers de València es va formar el 2011 i va ser el tercer equip d'aquesta disciplina constituït a l'Estat espanyol, després de les formacions nascudes a Tenerife i Barcelona.

El roller derby, un esport majoritàriament femení, va néixer durant els anys trenta als Estats Units, però va tornar a agafar embranzida a principis dels 2000. Existeixen les categories masculina i femenina, encara que aquest binarisme no està lligat a l'exclusió de cap expressió de gènere. "Una persona que s'identifique com a dona trans, dona intersexual o de gènere expansiu pot patinar amb el nostre equip. No es demanen explicacions de gènere ni identificació legal amb un gènere. És molt important, perquè amb un tema tan complicat, hui en dia és una forma per sentir-te completament inclosa. No passa sovint en el món fora del roller.", afirma Maz Hunt, àlies Mazochist, del Rayo Dockers.

Una de les peculiaritats d'aquest esport és l'autogestió de tots els aspectes. Les àrbitres, entrenadores, *jammers* (anotadores), tècniques d'emergències mèdiques, locutores i càmeres són voluntàries i ningú rep diners pel que fa. A més, moltes d'elles passen molt de temps juntes amb els equips fora de la pista, en sopars i trobades, tot creant amistat. Les jugadores tenen totes un àlies que les caracteritza en els partits i en l'entorn del roller derby: *Killer Queen*, *Pepa a Loba*, *Rata*, *Polvorilla*, *Machakaflacas*... Són alguns dels alter ego que hi podem trobar. "Quan vivia a Burgos em deien *Culebre*, nom que ve de la mitologia Cantàbrica. Però quan vaig arribar a València »

» em vaig posar *Jarana*. Perquè parec dolça, així i tot, m'agrada la lluita bulliciosa", afirma Celia Robles, qui també forma part del Rayo Dockers de València.

L'apropament al roller derby pot arribar de diferents formes: per xarxes, per amigues que te'n parlen, perquè ho fa una coneguda o senzillament perquè assisteixes a un partit de casualitat. "Fa sis anys vaig veure un post en les xarxes socials d'una persona coneguda que practicava el roller derby. Escrivia que era un esport feminista, empoderador, brutal i que li havia canviat la vida", comenta Isa Fernández, àlies *Machakaflacas*, companya d'equip de Robles i Hunt al Rayo Dockers. "Jo no havia mai fet esport perquè no m'havia cridat l'atenció. Així i tot, la curiositat per provar un joc on no només es competia va ser cabdal. Ara fa sis anys que jugue", explica Fernández.

Un altre dels valors d'aquest esport és el suport mutu. Si algú no té suficients diners per a fer els desplaçaments, es posa en marxa la solidaritat entre companyes i també entre equips. Per exemple, acollint les jugadores que no poden permetre's un allotjament o pagant part de les despeses de desplaçament. El suport mutu també es veu en l'*amadrinament*: quan arriba per primera vegada a un equip, cada jugadora té una *madrina*, una membre amb més experiència que vetlla per les seues necessitats tant dins com fora de la pista. Des de les normes del joc fins a escoltar-la quan vol parlar de qualsevol problema.

El físic no condiona

El roller derby és un esport relativament accessible i no requereix cap particularitat ni constitució física determinada. Per a Núria Castillo, àlies *Polvorilla*, de l'equip Insubmises Roller Derby Reus, "no hi ha un cos adequat o un pes apropiat per practicar el roller derby". "Trenca molt amb els cànons físics que tenim al cap, ja que són cossos físicament molt diferents, però tothom té una funció en la pista i tothom és necessari", recalca Castillo. Tanmateix, és un esport que trenca totalment amb els estereotips de dones i esports. És un esport de contacte, amb molta agressivitat i competitivitat. Els equips es gestionen mitjançant l'horitzontalitat. Conseqüentment, totes les jugadores han de formar part de comitès que són els que fan funcionar el dia a dia dels clubs. Hi ha comitès d'entrenament, de patrocinis, de xarxes socials, d'esdeve-

niments... i formar-ne part té el mateix pes que l'entrenament físic o el partit. Els comitès funcionen de manera autònoma i col·lectiva. "Hi ha molta confiança entre nosaltres i ens deleguem moltes decisions. Però si s'han d'acordar qüestions importants sí que es discuteixen entre totes", afirma Sara Khamrah, àlies *Killer Queen*, del Rayo Dockers. Els equips són sempre propietat de les patinadores i gestionats per elles. Normalment, es paguen quotes mensuals i es genera marandatge o esdeveniments per la recaptació de fons per mantenir-se. Tot això respon a

les normes de la Women's Flat Track Derby Association (WFTDA), una associació d'equips de roller derby femenins, que congrega equips de tot el món. Per formar-ne part, el club ha de ser propietat de les patinadores en un 51%, com a mínim. Tanmateix, no

cal fer grans tràmits burocràtics per entrar-hi, només cinc amigues que vulguen jugar juntes. La WAFDA promou el roller derby femení en pista plana, facilitant el desenvolupament de les habilitats atlètiques, l'esportivitat i el bon tracte entre equips. Així mateix, es regeix per la filosofia d'un esport fet per patinadores i per a patinadores.

L'associació fixa el reglament del joc i la classificació de tots els equips. No s'utilitza el sistema directe d'altres esports, on la posició a la taula es determina pels partits guanyats i perduts, ja que els equips no juguen en el format "totes contra totes" perquè les distàncies i la falta de finançament ho impossibiliten. Per això, la WFTDA fa servir un algorisme de classificació, on els equips són ordenats d'acord amb la puntuació obtinguda en els partits que disputen entre si, considerant un factor

de pes -l'*strength factor* o factor de força-, que determina el seu valor relatiu. Una forma de fer que tots els partits siguin interessants i competitius. Actualment, el millor equip de la taula europea és Helsinki Roller Derby, amb un coeficient de 8,69. Això significa que les de Hèlsinki són

huit vegades més fortes

que l'equip que està en

la meitat de la taula.

Sense pistes

A l'Estat espanyol és complicat trobar pistes on entrenar perquè els espais dels poliesportius i dels pavellons estan dominats per disciplines com el bàsquet, el futbol

sala o l'handbol. Són esports que atrauen més públic i més practicants i per això tenen més rendibilitat. A més hi ha una por infundada als desperfectes que els patins poden deixar sobre la superfície de les instal·lacions esportives. "Hi ha

La tasca de les bloquejadores és ajudar a la seua pròpia 'jammer' i impedir que passe la de l'equip oponent / LUCAS GUERRA

Una de les peculiaritats d'aquest esport és l'autogestió de tots els aspectes, des de l'arbitratge fins a les retransmissions

Si algú no té suficients diners per a fer els desplaçaments, es posa en marxa la solidaritat entre companyes i entre equips

Les normes del roller derby

El partit es desenvolupa en una pista de patinatge el·líptic i té una durada de seixanta minuts dividits en dos períodes de trenta minuts. S'utilitzen patins amb rodes en paral·lel. Cadascun dels dos equips situats a la pista està format per cinc patinadores: quatre bloquejadores i una *jammer* (anotadora). Quan comença el joc, les *jammers* intenten fer una volta completa per arribar de nou al paquet i tornar-lo a passar per poder puntuar. La tasca de les bloquejadores és ajudar a la seua pròpia *jammer* i impedir que passe la de l'equip oponent. Guanya qui aconsegueix més punts.

En el roller derby es fan servir patins en paral·lel / LUCAS GUERRA

Moment de cohesió després d'un partit / JAUME FERRANDO @jaumefb

pistes que reuneixen les mesures adequades, però que no són bones per a nosaltres. Més que res perquè, com que caiem sovint, necessitem que el terra siga adient; altrament, et pots lesionar", assenyala Irene Jiménez, àlies *Rata*, de les Bad'n'Rollers Badalona. Ara

mateix, tant l'equip de Badalona com el de València s'entrenen en una pista descoberta, on no es pot patinar si plou. El 21 de novembre de 2020, gràcies a un grup de dones que volien formar un equip a Mallorca va nàixer l'equip Ses Bèsties. Van haver

de bregar amb moltes traves, com explica Elena Gonzàles, àlies *Pepa a Loba*: "El moment més dur va ser quan vam haver d'entrenar en dos grups, això va fer que moltes companyes no ens coneguéssim fins passats uns mesos". La seua perseverança va permetre que

no llançaren la tovallola, perquè ajudar-se l'una amb l'altra en moments de dificultat, tant a la pista com en la vida, és connatural a aquest esport. El roller derby és un espai on l'objectiu és continuar patinant, i demanar ajuda a les altres quan calga. Un espai on el propòsit, individual i col·lectiu, és persistir, col·laborar i lluitar. ●

Ucraïna, una **crisi** entre dos pols

La població, esgotada després de gairebé vuit anys de guerra, viu la nova escalada bel·licista a mig camí entre la indiferència i la indignació

Bernat-Lautaro Bidegain Ros | @pelofuego_
Huliaipole (Ucraïna)

Ucraïna es troba immersa en una de les crisis més profundes des de la Segona Guerra Mundial. Des de fa un mes i mig, el president rus, Vladímir Putin, ha concentrat desenes de milers de soldats a la vora de les fronteres del país veí, més enllà del Donbass, on des del 2014 es viu una disputa territorial entre el govern ucraïnès i les autoproclamades Repúbliques Populars de Donetsk i Lugansk. Hi ha qui diu que es tracta d'un estratagema rus de diplomàcia coercitiva contra els països de l'OTAN per establir línies vermelles a l'expansió de l'aliança atlàntica. Sigui com sigui, entre tants tambors de guerra, diversos països membres de l'OTAN i Rússia han convocat fa poc una sèrie de reunions a fi d'evitar una escalada bèl·lica que molts historiadors ja comparen amb la crisi dels míssils de Cuba de l'any 1962.

Més enllà d'interpretacions anacròniques de guerra freda entre el món capitalista i el comunista, s'escolen les vivències d'una societat esgotada. Des de l'inici del conflicte al Donbass, hi ha hagut unes 13.000 víctimes mortals a ambdós bàndols. La majoria d'aquests estralls es van produir els primers dos anys, fins que es van firmar els acords de Minsk impulsats per Rússia, l'Estat francès, Alemanya i Ucraïna el febrer del 2015. Llavors, el govern ucraïnès de Petró Poroixenko, del mateix grup europeu que el Partit Popular espanyol, es comprometia a reconèixer una autonomia política i administrativa per a Donetsk i Lugansk. Des de llavors es respira una calma tensa a la regió, que esmerça energia en acollir a les famílies desplaçades de la "zona grisa", nom que rep la franja de separació del front pactada a Minsk. La guerra s'ha congelat a les trinxeres, però encara es lliura en el terreny de la informació, la propaganda i la psicologia.

Ludmila és professora d'anglès i castellà a l'Institut de Llengües estrangeres de Hòrlivka, on treballen unes vuitanta persones i assisteixen a classes gairebé mil estudiants. Durant el curs acadèmic 2014-2015, Hòrlivka es va trobar immersa en la guerra, ja que una de les batalles més importants fou la de Debàltseve, que es troba just al costat. Així doncs, l'institut va haver-se de traslladar a la ciutat de Bakhmut, a uns quaranta quilòmetres al nord, perquè res els garantia que poguessin continuar oferint les classes.

"La major part del personal va haver de prendre la decisió de quedar-se o marxar: acceptar allò que vingués per romandre a l'indret on teníem l'edifici i totes les facilitats o bé mudar-se a la part oficial d'Ucraïna, on encara no teníem res, ni tan sols lla-

Més enllà d'interpretacions anacròniques de guerra freda, s'escolen les vivències d'una societat esgotada

Des de l'inici del conflicte al Donbass, hi ha hagut unes 13.000 víctimes mortals a ambdós bàndols

pis”, explica. Sobre la guerra informativa i psicològica, exclama: “Em sento una mica cansada, hi ha tanta mentida al voltant d’això que ja no miro els telediaris ni llegeixo les notícies. L’explicació de la situació depèn del partit que et dona les informacions. Necessito estar sana, mentalment i físicament, així que res de notícies en la meua vida!”.

Sergiy és sacerdot de l’Església ortodoxa ucraïnesa a la ciutat de Bakhmut, on es va traslladar l’institut de Ludmila. La localitat té uns 100.000 habitants, de majoria russòfona, i el partit Plataforma d’Oposició -hereu de l’expresident Víktor Ianukóvitx, deposat per la revolució del Maidan-, va arrasar a les eleccions del 2019. Com que s’han separat de l’Església oficial ortodoxa russa, s’ha vist forçat a oficiar les misses fora de l’Església major, a un soterrani cedit per uns veïns a un barri residencial. Actualment, Sergiy combina la tasca de sacerdot amb una feina de policia a la capital, Kíev, de manera que ha de conduir unes deu hores en cada trajecte. “Vaig començar a treballar de policia quan va iniciar-se la guerra russa-ucraïnesa, l’any 2014. En aquell moment ens deien milicians; érem voluntaris, abans que el govern ens reclutés de manera regular pels batallons antiterroristes. Avui treballo de policia perquè em convé el salari”.

Huliaipole és una ciutat de 15.000 habitants a 140 kilòmetres de distància del front. Aquí, cent anys enrere, un líder camperol d’ideologia anarquista anomenat Nèstor Makhnò va organitzar un exèrcit de quasi 80.000 homes i dones que va combatre contra quatre exèrcits durant la guerra civil russa. Quan li preguntem a la guia del museu d’història local què faria Makhnò avui davant la possible invasió russa, respon que ell fou un patriota i per això, ben segur, estaria lluitant-hi, però abans faria tots els passos possibles en política per evitar una guerra.

Després de visitar el museu ens presenten a Igor, un exvoluntari veterà que viu d’un subsidi de l’Estat, ja que va ser ferit durant els primers anys de guerra al Donbass. Estava treballant de conductor, quan va decidir oferir-se voluntari sota la bandera de l’exèrcit negre de Makhnò. Rebutja les acusacions que vinculen el moviment antirus amb l’extrema dreta, almenys en el cas de la seva localitat: “Nosaltres no som feixistes. Les persones d’aquest territori vam deixar les nostres cases per anar a defensar el nostre país de l’ocupant, no perquè volguéssim una guerra. Som tan sols gent normal que volem protegir el nostre país. Estem a només 140 km de la guerra”.

Una tensió patent al carrer?

Svetlana és professora de ballet i mare de tres criatures a la ciutat de Zaporíjia, a la regió occidental de Donetsk. Als seus carrers no es respira tensió: el front està a prop i el veïnat ja s’ha acostumat a conviure amb la guerra. Aquí la vida encara és prou normal, més enllà de les carències quotidianes provocades per l’atur i la manca de recursos. Tanmateix, davant l’insistent bombardeig d’informació als mitjans internacionals sobre una imminent invasió russa, algunes veïnes han començat a preparar les maletes, a fer còpies dels documents d’identitat, i a acumular diners en efectiu per si han de fugir a alguna localitat de l’oest d’Ucraïna.

“Dúiem una vida normal abans de tots aquests problemes, fa vuit anys. Llavors, ningú s’imaginava que estariem parlant d’una invasió russa. És el mateix que passa entre anglesos i irlandesos... a l’altra banda de la frontera, són com nosaltres; no hi ha diferències, no podem reconèixer qui és d’on!”, relata Svetlana. I postil-la:

La Federació Russa ha amenaçat Ucraïna de reconèixer les regions de Donetsk i Lugansk com a territori legítim rus

El president ucraïnès podria anticipar un atac a la zona del Donbass emparant-se en l’amenaça per a la seguretat nacional

“Els nostres fills estan creixent amb aquest conflicte i no entenen per què ens barallem amb els russos si molts d’ells són familiars o parents llunyans. Com creixeran vivint així?”, es pregunta la professora.

Ara per ara, la Federació Russa amenaça de reconèixer les regions de Donetsk i Lugansk com a territori legítim rus. Tal inclusió legal dins les mateixes fronteres donaria legitimitat de portes endins a un possible conflicte armat amb l’Estat ucraïnès. De la mateixa manera, el president ucraïnès, Volodímir Zelensky, podria anticipar un atac a la zona del Donbass, justificant-lo sota la bandera de la defensa nacional. La guerra no és un escenari llunyà i, en cas de produir-se, la població civil no les té totes de voler-se quedar a patir-ne les conseqüències. ●

Les forces kurdes denuncien que **Turquia fa servir armes químiques**

El Partit de les Treballadores del Kurdistan afirma que l'exèrcit d'Ankara hauria bombardejat amb gasos tòxics les posicions de la guerrilla a les muntanyes del nord de l'Iraq

Aina Lablesa | @La_Directa

Malgrat els innombrables tractats internacionals que condemnen l'ús d'armes químiques, el Partit de les Treballadores del Kurdistan (PKK, per les sigles en kurd) denuncia que l'Estat turc hauria utilitzat aquest armament en més de 300 atacs contra la guerrilla en el marc d'una campanya militar al nord de l'Iraq iniciada el 23 d'abril. L'exèrcit turc busca foragitar la guerrilla de les muntanyes del Bashur, un enclavament històric al Kurdistan iraquetà, on disposa de túnels quilomètrics i coves equipades per sobreviure-hi durant mesos.

L'Estat turc, que nega l'ús d'armes químiques, és signatari de la convenció d'armes químiques des de 1997. Tanmateix, el PKK assegura que hi ha diversos indicis que apunten cap a l'ús de gasos prohibits. Segons l'organització, des de l'inici de la darrera ofensiva, una quarantena de guerrillers han mort per la inhalació d'aquests gasos. Els seus cadàvers no presenten rastres de ferides. També hi ha vídeos publicats per mitjans prokurds que mostren el que seria gas sortint de les coves. Per últim, hi ha el testimoni de combatents de la guerrilla kurda que van sobreviure als presumptes atacs químics.

Una d'elles és Mizgin Dalaho, supervivent d'un atac el 3 de setembre. Aquesta membre de les YJA-Star, la branca no-mixta de la guerrilla, va participar en la resistència de Girê Sor contra l'operació de les forces turques a la regió d'Avasin. "Aquella nit, tres de nosaltres estàvem fent guàrdia. La muntanya va retronar, semblava un terratrèmol. Menys de dos minuts després, el túnel es va començar a omplir d'un fum de color grisenc", rememora Dalaho. La supervivent relata com dos dels seus amics van anar a comprovar l'entrada, però van desmaiarse quan tot havien caminat uns pocs metres. "La cara de Tekosin es va tornar vermella, el

seu cos morat, i estava a punt de sufocar-se, de morir. En total, sis dels nostres companys van caure màrtirs", explica.

La guerrillera recorda altres atacs presumptament químics: "El primer gas que van utilitzar era verd, i feia olor i tenia gust de sucre cremat. Feien servir gasos que feien bona olor i tenien gust perquè no ens en preocupéssim si els inhalàvem". En canvi, però, "el gas que va matar el guerriller Fırat Şahin feia olor de lleixiu. Tenia un efecte persistent en les persones, Şahin no va morir fins un dia després. Durant una jornada, treia un líquid groc i amb bombolles per la boca. Després va morir".

Civils afectats

La Unió de Comunitats del Kurdistan (KCK), propera al PKK, també denunciava en un comunicat el

El PKK denuncia que l'Estat turc hauria utilitzat aquest armament en més de 300 atacs des de l'abril

Segons l'organització una quarantena de guerrillers han mort per la inhalació d'aquests gasos

mes de novembre que "no només s'havien emprat armes químiques contra la guerrilla, sinó també contra població civil". "Moltes persones de la regió s'han vist afectades per l'ús d'armes químiques i en conseqüència han intentat que les visitessin en hospitals civils de la regió. Tanmateix, el KDP [el principal partit de govern al Kurdistan iraquetà] i l'Estat turc els ho han impedit; en lloc d'això, estan atenent la gent en hospitals militars secrets", expliquen en el seu posicionament. A més, l'organització detallava els símptomes que provoquen l'ús d'aquests gasos: "Des de la irritació dels ulls i les vies aèries i la dificultat per a respirar, fins a la paràlisi, la pèrdua de consciència i de memòria i, en alguns casos, la mort".

Abdullah Hassan, un antic *peixmerga* (forces de seguretat del Kurdistan iraquetà) de 76 anys, viu amb la seva dona i la seva filla al poble de Hiror, a la província de Duhok, on el 4 de setembre va ser víctima d'un suposat atac químic. Segons el seu relat, sortia al carrer amb la seva dona a última hora de la tarda quan van escoltar la represa dels atacs aeris al turó que hi ha prop de casa seva. Aquell dia, però, va ser diferent. Poc després de sentir una explosió que era menys sorollosa que les altres, Hassan va veure un núvol de fum gris que s'apropava. L'antic *peixmerga* era conscient d'allò que estava veient: havia fet un curs de formació sobre com respondre a les armes químiques quan estava en actiu. Aviat, totes van començar a tossir i els ulls els cremaven dins de casa, on s'havien refugiat. Una ambulància les va portar a l'hospital de Zakho, on van ser ateses. Des de llavors, la família pateix problemes respiratoris.

Dècades d'atacs químics

El poble kurd coneix des de fa temps els efectes devastadors de les armes químiques. El 1937, milers de kurdes van morir a la massacre de Dersim,

Membres de la guerrilla kurda es protegeixen amb màscares contra el gas dins d'un túnel enmig d'un atac turc / ARXIU

al Kurdistan turc, entre altres causes, per contacte amb gasos tòxics subministrats per l'Alemanya nazi a l'Estat turc. El 1988, Saddam Hussein va utilitzar gas mostassa a la massacre de Halabja, a l'Iraq. Més recentment, el 2019, entitats de drets humans denunciaren que forces turques havien utilitzat fòsfor blanc durant la invasió de Serekaniye i Gire Spi, al nord de Síria.

Murat Karayilan, membre del Consell executiu del PKK, va fer una petició perquè observadores internacionals investiguin l'ús d'armes químiques a les regions de Zap, Metina i Avasin. Una petició que, per ara, no ha obtingut resposta dels organismes internacionals pertinents.

L'Organització per a la Prohibició de les Armes Químiques (OPAQ), amb seu a la Haia és l'encarregada d'investigar aquest tipus de demandes. Tant l'Estat turc com l'espanyol hi estan adherides. No obstant això, per a la responsable kurda, la posició d'aquest organisme en relació amb els atacs químics contra el poble kurd és "més aviat dubtosa". L'octubre de 2019, mentre l'Estat turc ocupava 4.820 quilòmetres quadrats al nord de Síria,

El 2019, entitats de drets humans denunciaren l'ús de fòsfor blanc durant la invasió del nord de Síria

Ankara va finançar un centre de recerca nou a l'organització que investiga les denúncies per atacs amb armes químiques

l'OPAQ va rebre una donació del govern turc per la construcció d'un nou centre de recerca. La investigació sobre l'ús d'armes químiques mai va veure la llum.

De nou, les kurdes perceben amb frustració la inacció de l'OPAQ a l'hora d'investigar les denúncies a l'exèrcit d'Ankara per l'ús d'armes prohibides. Davant d'aquests fets, el 3 de desembre es va realitzar una acció protesta impulsada pel moviment juvenil kurd a la seu de l'OPAQ a la Haia. El resultat van ser 55 detingudes.

La informació sobre les armes químiques és escassa i opaca. Es fabriquen a partir de les anomenades substàncies tòxiques de doble ús, substàncies que també s'usen per a fins civils com, per exemple, els aïllants dels tubs d'aire condicionat. Tal com explica Jaime Alejandro, observador de l'ONU en desarmament i exsecretari general de l'Autoritat Nacional per a la Prohibició de les Armes Químiques, vinculada al Ministeri de Ciència i Tecnologia, "simplificant-ho molt, només cal barrejar el fosgen que s'usa per al farciment de les butaques amb clor per obtenir gas mostassa". ●

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA

C/ del Pi 25, Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

**KAMILOSETAS
MUSKARIA**

distribuidora llibertària

www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

En comú, fem camí
Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

**LA REPAR-
TIDORA**

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Reverend Rafael Tramoyeres 8, Benimaclet (València) **larepartidora.org**

Collectiu Ronda
Defensem tots els teus drets
www.cronda.coop
T. 932682199

REPSOL AL PERÚ: ECOCIDI I JUSTÍCIA AMBIENTAL

El vessament de més d'11.900 barrils al municipi de Ventanilla promet ser una d'aquestes catàstrofes de les quals es parlarà durant anys

L'anàlisi d'Àlex Guillamón
Membre d'Entrepobles

Malgrat l'intent inicial barroer de l'empresa d'ocultar el sol amb un dit, avui ja tothom en parla com el vessament de petroli més gran de la història del país. El primer balanç mostra una afectació sobre 21 platges de cinc municipis i prop de set quilòmetres quadrats de mar; sobre dues zones naturals protegides i sobre els llocs de treball d'unes 3.000 famílies pescadores i milers d'altres que vivien del comerç i els serveis a les platges i als famosos balnearis d'Ancón.

El fet ha produït també una onada d'indignació a l'opinió pública i de mobilització social: per la seva magnitud, per la gestió indolent de Repsol -que s'ha viscut com un menysteniment a tot el país- i també, cal dir-ho, pel fet que el vessament s'hagi produït davant la costa de la capital, a diferència de quan passa a l'Amazònia, a anys llum dels focus mediàtics.

Més de 300 organitzacions de tot el país andí demanen el lideratge del govern peruà i exigeixen "que Repsol assumeixi immediatament les accions de reparació, contenció i compensació". La Plataforma de la societat civil peruana sobre empreses i drets humans assenyala que Repsol mai "ha presentat el seu procés de diligència deguda en matèria de drets humans per identificar, mitigar i rendir comptes dels seus impactes" i reclama "sancions administratives, com ara multes, exclusió de la contractació pública, denegació d'atorgament de mesures de suport públic, i accions civils o penals segons correspongui".

Per quines vies es podrà accedir a aquestes exigències de justícia ambiental? Per una banda, tenim un govern

nou de trinca, amb Pedro Castillo, un president inesperat, provinent d'un llogaret rural en el Perú andí. Mestre, militant d'esquerres però amb posicionaments conservadors patriarcal i inclinacions poc crítiques envers el model extractivista del país. Acabem de rebre una mala senyal: la premtura dimissió de la primera ministra, Mirtha Vásquez expressant la seva decepció per la falta de claredat en la lluita contra la corrupció de Castillo.

No seria el primer cas de govern precoçment engolit per una maquinària estatal avesada durant dècades a

La ciutadania del Regne d'Espanya hem avalat la inversió en el desastre de la refineria de Ventanilla

obrir les venes del territori i les comunitats que l'habiten a l'extractivisme, minimitzant els estàndards ambientals i socials, per generar una riquesa que sempre vola lluny i alimenta la corrupció dels gestors públics i privats nacionals.

Veurem, doncs, com afectarà aquesta crisi de govern la capacitat de sostenir el suport d'aquests dies a les exigències de justícia de la ciutadania indignada.

A l'altra banda de la responsabilitat tenim un Estat espanyol que, independentment del color polític del

govern, funciona com una empresa de serveis diplomàtics, comercials, financers i de tota mena per a les multinacionals de l'Ibex-35. Sense anar més lluny, la refineria de Ventanilla es va ampliar amb crèdits assegurats per la Companyia Espanyola d'Assegurances de Crèdit a l'Exportació (CESCE). És a dir, la ciutadania del Regne d'Espanya hem avalat la inversió en aquest desastre. Mentrestant, la llei espanyola sobre empreses i drets humans encara és una assignatura pendent.

A casa nostra el gall ja ha cantat tres vegades: el Parlament de Catalunya ja ha aprovat fins a tres cops des de 2016 la creació d'un organisme d'avaluació de l'impacte sobre els drets humans de les empreses que operen a Catalunya i a l'exterior, a proposta del Grup d'empresa i drets humans de Lafede.cat i de 8.000 entitats. Però seguim davant d'una resistència pertinaç a passar de la declaració a l'acció real de govern. Seguim davant la insuportable lleugeresa del compromís ambiental, climàtic i de drets humans del govern català i de la majoria de la classe política.

La justícia ambiental per Ventanilla té com principal recurs la solidaritat poble a poble, i ja s'ha començat a activar apuntant a convertir-lo en un cas emblemàtic, exemplificador de com no volem que continuïn funcionant aquest món i aquesta societat. Davant l'emergència climàtica, ecològica i energètica en què ens trobem, cada cop més gent reclama que l'ecocidi ha de ser reconegut com un delictes universal i que la impunitat corporativa ha de ser considerada una pràctica tan odiosa i intolerable com ara veiem l'esclavitud. ●

DRET PENAL - DRET LABORAL - ESTRANGERIA

ADVOCACIA PER LA JUSTÍCIA SOCIAL

937 367 457 - de 8h a 20h
613 032 618 - 24h només per detencions

info@arrelsadvocats.cat

arrels
arrelsadvocats.cat

/ FERRAN COVES
@ferran_coves
MIQUEL MUÑOZ
@miquimm

Acabar (amb) la Sagrada Família

Quan queda poc perquè finalitzin les obres, el debat al voltant de la gran icona del modernisme català continua viu. Quin és el sentit del temple avui?

Adrián Crespo | @crespix

L'

arquitecte Antoni Gaudí descorre la cortina i contempla horroritzat les columnes de fum anticlerical que inunden el cel de Barcelona. És l'estiu de 1909. Esperitat, surt al carrer a comprovar si els seus edificis en construcció corren perill. Si per un d'ells pateix especialment, és per la seva obra definitiva, la que està destinada a ocupar els seus anys de senectut, la que esdevindrà -o així ho vol l'espiritualitat de l'artista- un símbol de la Catalunya cristiana i és, per tant, un blanc evident per a la gentalla revoltada.

Aquell dia, a l'antic socialista utòpic que contempla des dels salons de la burgesia barcelonina l'amenaça de la lluita de classes, li ve al cap el Portal del Roser. El va deixar enllestit fa vuit anys i allà va voler representar els pecats dels homes. Entre les figures de pedra destaca un jove obrer a punt de llançar la bomba Orsini que el diable, amagat, li ha fet a mans. La temptació de la violència, que tant ha espantat els Güell, els Batlló, els Milà i el mateix Gaudí, torna a despertar aquell juliol i posa en perill el somni del gran temple expiatori.

Avui, l'any 2022, aquell temple, la Sagrada Família, roman inexpugnable i s'acosta el dia de la seva finalització. Ni les bom-

bes ni el foc de la guerra van aconseguir enfonsar-lo, i s'aixeca més fort que mai gràcies als òbols del turisme. D'acord amb el desig de l'arquitecte, ha esdevingut un símbol. Però de què? Del vincle de Catalunya amb Déu? De la religiositat d'un poble cada cop més ateu? O de la superpotència turística? Del que, gairebé un segle després de la mort de Gaudí, anomenem *marca Barcelona*?

Cap bomba Orsini no l'amenaça, però el debat al seu voltant reneix recurrent dècada rere dècada, a mesura que les seves torres han anat guanyant alçada i els autobusos turístics omplen l'antic barri del Poblet. L'estrella recentment inaugurada que brilla arrogant sobre la torre de la Verge Maria, el segon cim del monument, enlluerna la crítica i sembla que el consens sigui absolut, encara que els greuges continuïn vius.

El 2016, la revista *Núvol* publicava un article de l'editor Ignasi Moreta, crític amb la gestió de la basílica, sis anys després que el papa la consagrés. Es preguntava quin era el seu paper pastoral i si, més enllà del fenomen turístic, aportava res a la comunitat creient barcelonina. "Se suposa que l'Església no construeix parcs temàtics, sinó esglésies", deia. L'endemà, l'historiador »

» Borja Vilallonga responia a la mateixa revista que la Sagrada Família no pot ser això que demanava Moreta, no pot estar al servei de la missió pastoral catòlica pel simple fet que mai no va ser concebuda per a això. La Sagrada Família no ha volgut ser mai una parròquia. És un temple expiatori. I com que no pot tenir el sentit popular que reclamava Moreta ni, de fet, al segle XXI, cap d'altre, amb ànim provocador Vilallonga titulava el seu article “Enderroqueu la Sagrada Família”.

A ulls contemporanis, podria semblar una excentricitat, però, si anem mig segle enrere, trobem el seu fonament. El 9 de gener de 1965, una llarga llista d'arquitectes, religiosos i intel·lectuals de tota mena, entre els quals figuraven Ricardo Bofill, Oriol Bohigas, Joan Miró, Antoni Tàpies, Camilo José Cela o Salvador Espriu, i grans figures internacionals de l'arquitectura com Le Corbusier o Gio Ponti, publiquen una carta en la qual demanen que s'aturin les obres. Argumenten que obstinar-se amb

ra, predicaven que el poble només se salvaria si s'expiaven els seus pecats mitjançant ofrenes a Déu en forma d'edificis monumentals. Una dècada després de la publicació de la famosa carta a *La Vanguardia*, la revista *Construcción, Arquitectura y Urbanismo* ho expressava millor al seu editorial: “el procediment més cristià per combatre ‘determinades idees revolucionàries’ no és la construcció de monuments expiatoris, sinó la conquesta de la llibertat en tots els ordres, el respecte mutu, i el ple exercici de la democràcia en les idees i l'acció”. Efluvis progressistes del segon Concili Vaticà.

La tercera raó dels signants de la carta era arquitectònica i artística. Sense Gaudí no era possible seguir. Ras i curt. O és que acabem els quadres o les escultures que els artistes deixen inacabades quan moren? “Acabar un edifici sense l'arquitecte que el va pensar és molt difícil”, deien els signants, “però si es vol acabar segons el seu mateix projecte i d'aquest projec-

la Sagrada Família a mitjans del segle XX ja no té cap mena de sentit. I això per tres raons. La primera, urbanística i social: no té sentit una gran catedral quan “per a l'acció pastoral es necessiten parròquies i no grans temples”. La segona, històrica i religiosa: els temples expiatoris es van concebre en una època molt concreta, quan certs sectors ultraconservadors de l'Església del segle XIX, esparverats pel clam de la classe obre-

El 1965, una llarga llista d'arquitectes, religiosos i intel·lectuals de tota mena va publicar una carta en la qual demanaven que s'aturessin les obres

te no queden plànols... això és ja un intent ple de vaguetats”. Cinquanta anys més tard, aquesta carta encara cou entre els sectors promotors i admiradors de l'edifici. És cert que la majoria dels plànols es van cremar amb l'antic taller de Gaudí durant la Guerra Civil espanyola, però també és cert, argumenten, que hi ha prou documentació per seguir amb l'obra sense faltar a la voluntat de l'artista mort. Julià Bretós fa anys que investiga sobre el tema i defensa que si bé els acabats potser no seran originals, “estructuralment l'obra actual és com ha de ser”. Aquesta és la narrativa del temple, del Patronat i del seu museu. Es conserven maquetes de guix fetes pel mateix Gaudí, esbossos de tota mena. A partir d'aquí, s'ha experimentat amb nous materials, amb solucions adaptades al segle XXI. Que la documentació sigui suficient perquè l'obra es pugui reclamar lleial al disseny de l'arquitecte, segons els crítics, són figures d'un altre paner.

La trinxera del carrer Mallorca

El conflicte s'allarga i ja han passat més anys d'ençà que es va publicar la famosa carta que el que llavors feia que havia mort Gaudí. Des d'aleshores, Barcelona ha viscut el *desarrollismo* porciolista, uns Jocs Olímpics i la dèria megalòmana d'esdevenir capital mundial. Al voltant del temple en construcció, les finques han anat creixent com bolets a mesura que l'especula-

ció immobiliària, per una banda, i les necessitats habitacionals, per l'altra, desbordaven els límits de la ciutat modernista. Ni Gaudí, que va començar les obres a una zona despoblada, ni cap dels signants de l'any 65, s'imaginaven el que esdevindria el barri de la Sagrada Família. Una quarta i una cinquena raó s'haurien afegit probablement al manifest: el veïnat i el turisme.

La trinxera del primer grup és el carrer de Mallorca i la batalla fa lustres que dura. Mentre al tram del carrer de Marina alliberat per a vianants, davant la icònica façana del Naixement, volen les *stories* d'Instagram, uns quants metres més avall, la bastida del Pòrtic de la Glòria i un edifici de Núñez y Navarro, enfrontats vorera a vorera, es fan ombra mútua. L'existència de l'un amenaça la identitat de l'altra. Segons la Junta Constructora del Temple, on hi ha l'edifici de pisos haurien de fer-s'hi les escales del Pòrtic i un gran espai obert que permeti accedir-hi amb majestuositat. El veïnat, que fa més

“Quan es ven al mercat global de marques, la ciutat es converteix en tres clixés: sol, Barça i Gaudí”, diu el sociòleg Andreu Termes, veí del barri on se situa el temple

/ FERRAN COVES
@ferran_coves
MIQUEL MUÑOZ
@miquimm

de quaranta anys que hi viu i ara hauria de marxar, reclama el seu dret de propietat.

Aquesta història comença a mitjans l'any 1975, quan el constructor Josep Lluís Núñez volia aixecar un dels seus paradigmàtics edificis d'habitatges davant del monument. L'Ajuntament va aturar les obres davant l'al·legació del temple, que afirmava que aquell espai formava part dels plans de Gaudí i, per tant, comptaven amb una certa legitimitat històrica. Calia llavors esperar un informe de Madrid, de la Comissió de Patrimoni Històric. Quan va arribar, va resultar favorable als interessos del constructor, amb una afirmació contundent: Gaudí no va projectar aquelles escales. Enlloc s'havien trobat mapes ni notes que així ho acreditessin. Els pisos, així, es van començar a edificar. Malgrat tot, i gairebé en paral·lel, l'Ajuntament va aprovar un Pla General Metropolità que qualificava aquells terrenys com a zona verda. Al llarg dels anys, aquest conflicte s'ha anat manifestant en una guerra d'acusacions i legitimitats creuades. Així, per exemple, l'anterior arquitecte en cap del temple, Jordi Bonet, va arribar a dir en una entrevista a TV3 que tenia constància de suborns de Núñez y Navarro a funcionariat del consistori.

Des de l'Associació de Veïns i Veïnes Sagrada Família es pregunten, en qualsevol cas, per què en els cent anys anteriors a l'arribada de Núñez, el Temple no va adquirir aquella finca. Ara, pocs anys abans que acabin les obres i s'hagi d'arribar a la solució final sobre l'entrada principal al temple, queda pen-

dent una reunió entre totes les parts amb l'Ajuntament. Penja sobre el veïnat el pèndol de l'expropiació.

Però la gran icona del turisme barceloní no només té una batalla amb cent veïnes d'un bloc afectat. L'agrupament escolta que fins a l'any passat s'allotjava al recinte del temple, per exemple, ha hagut de marxar. El problema és més general. Per Andreu Termes, sociòleg i veí del barri, el temple és la punta de llança del *model Barcelona*. “Quan es ven al mercat global de marques, la ciutat es converteix en tres clixés: sol, Barça i Gaudí”. I no hi ha obra més fotogràfica ni més identificativa de la nostra silueta urbana que la basílica, que rep 4,5 milions de visites cada any. Al capital internacional, com al turisme, li encanten les excentricitats del geni reusenc. I això té un impacte directe en el barri, en els preus, en els seus comerços: gentrificació i turistificació de manual. No es pot explicar de cap altra manera que al carrer Provença gairebé només hi hagi franquícies de menjar ràpid o que cada dos portals hi hagi una botiga de souvenirs. Però el que recorda el veïnat és la batalla pel local de l'antic cinema Niza, un espai privilegiat a la mateixa plaça de la Sagrada Família que va acabar en mans de Mercadona.

Quan l'any 1926 Gaudí va morir per accident, va deixar la construcció del temple en marxa i tot a lloc. Tard o d'hora, la seva obra magna s'enllestiria. Gairebé un segle més tard, quan el seu llegat és objecte de controvèrsia, la pregunta és inevitable: és la Sagrada Família el símbol que l'arquitecte volia? ●

malal·letra

Somnis

El relat de Maria Llerena | @avegadesmaria

Dalt de tot d'un pis xic d'un carrer tic d'un barri mic, vivia un nen camacurt i ballaruc que es deia Albert, però que tothom coneixia com a Albertet, perquè era petit, petit, petit. Petit de mida, petit d'edat i petit perquè tenia tres germans més grans. Però sobretot en tenia un, en Marcel -que era menys camacurt i més llarguerut, però més ballaruc i menys petit-, que era molt preferit.

I mira que eren ben diferents, perquè l'Albertet tenia uns cabells tan rossos que a vegades semblaven transparents i, en canvi, en Marcel tenia uns cabells d'un marró com el color dels pinyols dels micacos. Però és que en Marcel havia ensenyat a l'Albertet què eren els somnis, i a l'Albertet li agradava tant somiar, que li era igual ser menys llarguerut i més camacurt i menys ballaruc i d'un color molt més transparent que no pas en Marcel, perquè quan somiava, ni ell era tan ros, ni en Marcel tenia els cabells marrons, sinó que eren de tots els colors. Eren vermells i blaus i verds i grocs. Colors brillants, però relaxants.

I somiava que flotava, i sobretot, somiava que era el pianista més afortunat del món, que no volia dir que era el millor, sinó el més feliç de tots. Perquè a cada tecla que tocava, sentia com un calfred, però un calfred feliç. I se li posava una pell de gallina, però de gallina matinera i eixerida. I era el pianista més afortunat del món perquè aprenia dels millors pianistes de tots els llocs de la Terra, i perquè cada nit, abans d'anar a dormir dins dels somnis, tocava el piano amb Marcel. I Marcel, que era més ballaruc i menys camacurt, saltava i feia voltes i tombarelles al voltant de l'Albertet-pianista-més-afortunat-del-món.

I així ho feien dia rere dia; s'acomiadaven des del llit i es trobaven en somnis. I sempre eren somnis guapíssims. I tot era del color i del gust de la mel i del formatge, que són uns colors i uns gustos bons, fins que de cop, va arribar un dia en què l'Albertet del pis xic del carrer tic del barri mic, camacurt i ballaruc, va entrar dins dels somnis i no va trobar en Marcel. Sorprès, el va buscar per tots els racons. Pels més xics, pels més tics i pels més mics. Però no va trobar cap rastre de cap trosset ballaruc, ni llarguerut ni micaco d'en Marcel. I va passar de la sorpresa a la preocupació i d'allà, a la panxa xopa de les llàgrimes. I trist i moix i capcot, va estar sis dies i set nits amb un enyor profund i pesat i gris que no el deixava somiar.

I just quan pensava que ja havia oblidat el camí per arribar als somnis, va decidir buscar per altres racons. I va ser aleshores quan va trobar una estrella, una estrella que li agradava molt. I en aquella estrella, mig micaco i mig transparent i sobretot, somrient, hi havia en Marcel.

-Marcel-micaco, què hi fas, aquí? Per què no vens a dins dels somnis?- va preguntar-li l'Albertet-camacurt, confós.

I Marcel li respongué que no podia tornar, que els budells i els pulmons i el cor se li havien fet petits, xics, tics i mics i que se n'havia hagut d'anar per sempre a aquell nou lloc. Que allà no feien falta ni budells, ni pulmons, ni cors, ni òrgans sencers fent les seves funcions. I que estava bé, perquè així ell hi podia viure sense patir pel seu cos xic, tic, mic i fluix. Però que cada dia, l'Albertet podria triar aquella estrella que tant li agradava, que ell hi seria dins, cuidant "de" que tingués els somnis més guapíssims que es poguessin tenir.

I quan quedaven pocs mesos perquè l'Albertet es fes trenta-quatre vegades més gran i menys mic, va conèixer una noia llargueruda-menys camacurta, però més xica-, que als cabells, hi tenia una barreja de transparent, de micaco i de mel. I a la cara, una mena de somriure roig, suau i tendre, com el de la carn dels llavis. I uns peus glaçats que sempre movia abans d'anar a dormir.

I el primer dia, l'Albertet li va fer una cullereta, i després dues. I al cap d'unes setmanes, que ja n'hi havia fetes bastantes, li va parlar d'en Marcel i dels somnis i li va ensenyar una cançó que parlava de les aventures del Marcel-micaco i l'Albertet-camacurt. I quan la noia llargueruda-menys-camacurta-però-més-xica se la va haver apresca, li cantava tot sovint a cau d'orella: "Si algun dia tornessis a dormir, i volguessis tenir els somnis més guapíssims, que es poguessin tenir". I l'Albertet mirava per la finestra, i des de l'estrella que més li agradava, veia en Marcel i veia els somnis i tots aquells colors brillants però relaxants. Com el color de gos com fug abans de desgastar-se.

I s'adormia. ●

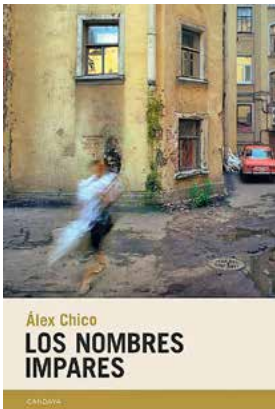
ressenyες

A la cerca d'un poeta salvatge

Clara Asín | @Colombine_9

Fins a quin punt és legítim ficcionar una vida? Què suposa escriure sobre la vida dels altres? Aquestes preguntes sorgeixen mentre llegim la novel·la d'Àlex Chico, *Los nombres impares*. Chico ens relata la història de Damián Gallego, un escriptor del grup dels infrarealistes mexicans dels anys setanta, anicià i desmemoriat, que viu al barri barceloní de Vallcarca, a un pis ple de capses de records, d'art parisenc i paraules. Amb el seu amic cineasta Tomàs Acosta i Ida, Chico pretén fer-ne un documental, i descobrir qui és en realitat i com ha sigut la seva vida. El narrador està convençut que Gallego és en realitat Darío Galicia, un poeta salvatge, com va dir Ana Clavel, que va inspirar el personatge d'Ernesto San Epifanio a *Los detectives salvajes* de Roberto Bolaño (1998). Amb una pulsio obsessiva, ens desvela la seva identitat, la seva obra i els seus meravellosos escrits i versos d'obres com *La ciencia de la tristeza* (1994) o *Historias cinematográficas* (1987). El llibre és un joc, un immens relat de referències, de personatges que oscil·len entre el fet real i el fet fictici. La cerca de la identitat del poeta, al més pur estil benjaminià, ens perd per la ciutat de Barcelona, carrerons de Vallcarca i places de Poble-sec, i ens obre tres dimensions sobre les quals llegir: la identitat, la memòria i la literatura. En aquesta última disciplina, ens dis-

para moltes preguntes i dicotomies que travesen la narració. L'autor ens parla del preu del desig i de l'apropiació de la vida dels altres, qüestions no banals, si ens atrevim a inventar-nos o ficcionar la vida d'un poeta. També ens planteja l'autenticitat dels escrits, quan avui en dia, tot està inventat, tot és una còpia. Però què si no és escriure? "El mateix llenguatge porta implícit l'engany. Si la mateixa escriptura és ja un artífici i, per tant, una ficció sense concessions", reflexiona l'autor. Per últim, hem d'agrair l'exercici constant per considerar les seves lectores éssers intel·ligents i àvids de més lectures. Així, *Los nombres impares* ens comparteix una història *bolanyesca*, amb més racons literaris, per abstraure'ns en tardes d'hivern pandèmiques com aquesta. ●

LLIBRE
Los nombres impares
Àlex Chico
Editorial Candaya
2021
256 pàgines

L'anarquisme segons Chomsky

Marc Campos

Més que doctrina, ferramenta; més que retòrica, pràctica: l'anarquisme. El lingüista i filòsof Noam Chomsky ens fa un repàs, per mitjà de textos i entrevistes, d'aquesta manera d'estar en el món que, com ens relata, ha estat present al llarg la història en aquelles que van lluitar i practicar la llibertat. Posa especial atenció a la revolució social de 1936 a l'Estat espanyol, el relat del qual empra per fer una crítica a la visió liberal-comunista de la historiografia moderna. Alhora, reivindica figures del liberalisme clàssic, properes al socialisme llibertari, així com denuncia la farsa dels anarcocapitalistes de hui. Aliè a les ideologies úniques

i universals, sense autoritats il·legítimes i, amb la capacitat d'assumir contradiccions -com la que implica la tensió entre necessitat i llibertat-, així és: l'anarquisme. Però, que és realment? No deixem mai de fer-nos la pregunta perquè, com ens recorda Chomsky, som éssers creatius, exploradors i autoperfeccionables, no màquines. ●

LLIBRE
Sobre l'anarquisme
Noam Chomsky
Traducció:
Octavi Gil Pujol
Sembla Llibres
2021
190 pàgines

Memòries d'un solidari

Josep Pimentel | @josep_pimentel

LLIBRE
El eco de los pasos
Juan García Oliver
Virus Editorial
2021
944 pàgines

El reusenc Joan García Oliver (1901-1980) va ser un obrer autodidacte que es va convertir en una de les figures més importants de l'anarcosindicalisme durant el període de la Guerra Civil espanyola i de la revolució social. García Oliver es defineix al llibre com un lluitador anarquista d'origen obrer. Va escriure les seves memòries entre els anys 1972 i 1976 i es divideixen en quatre parts. A la primera part ens explica com el jove obrer es va convertint en revolucionari. Ens parla d'aquella Barcelona revolucionària que feia que cada un

dels seus obrers pogués ser un revolucionari en potència. El gruix d'aquestes memòries se centren en el període 1936-1937, de gran transcendència històrica. Tot i que aquesta obra ha generat molta polèmica i hi trobem a faltar autocrítica, és un dels llibres de referència per a l'estudi de l'anarcosindicalisme. Com diu Chris Ealham, l'autor del pròleg, és un llibre escrit amb talent per un obrer autodidacte que exposa amb brillantor la dimensió proletària del moviment llibertari. Segur que no us deixarà indiferents. ●

/ SÒNIA CALVÓ
@soniacalvocarrio

Isabel Alonso,
portaveu de
l'associació Dret a
Morir Dignament
(DMD)

“Quaranta-un dies per rebre l'eutanàsia en casos greus és molt de temps”

Mariana Cantero | @cantero_mariana

Es va implicar a l'associació a partir dels últims anys de vida i la mort de la seva mare, que va patir Alzheimer. “No li vam fer cas, jo no tenia informació; hauria sigut el moment de fer un document de voluntats anticipades, on deixes clar el que vols i el que no vols”, es lamenta. Arran de la seva experiència va començar a interessar-se pel tema seguint casos com el de Luis Montes o Ramón Sampedro, que van posar l'eutanàsia sota el focus mediàtic, i es va sumar a Dret a Morir Dignament. L'associació va néixer amb Salvador Pániker com a president i amb tres objectius que ja ha assolit: la legalització del testament vital (l'any 2000 a Catalunya i el 2002 a tot l'Estat espanyol), la creació d'un clima favorable entre la població i la legalització de l'eutanàsia, que es va aconseguir fa sis mesos. “La llei podria ser més àmplia, però estem contents, perquè soluciona la majoria de casos de persones que volen acabar amb la seva vida”, explica.

Feu una valoració positiva de la llei que es va aprovar el mes de juny?

És un avenç molt important. Un 90 % o 95 % de les persones que s'apropaven a l'associació abans tenen la solució en aquesta llei. És veritat que hi ha gent que es queda fora, perquè la llei contempla dues situacions concretes: s'ha de tenir un patiment insuportable i una malaltia incurable. Haurem de veure què diuen les comissions d'avaluació. Nosaltres pensem que, tal com està redactada la llei, podrien tenir cabuda algunes malalties mentals molt greus.

Quin és el procediment per demanar l'eutanàsia?

El tràmit l'inicia el mateix pacient. El metge registra la petició, que entra al programa de mort assistida (PRAM). Es fa una primera petició per escrit; el metge té 48 hores per tornar a parlar amb la persona i veure si vol continuar. Han de passar quinze dies i fer una segona petició, perquè es considera que ha de ser un procés reflexionat. Després, el metge fa una consulta amb un metge especialista de la malaltia; aquest torna a entrevistar el malalt i té deu dies per donar la seva opinió. Si els dos estan d'acord, passen el cas a la comissió de garanties i avaluació. El president anomena un metge i un jurista de la comissió i aquests, si ho veuen clar, ja donen el vistiplau sense entrevistar el pacient. Però si no ho veuen clar, s'ha de fer l'entrevista. Aquests tràmits tenen uns terminis pactats, i d'això resulten els 41 dies de mitjana d'ençà que es fa la petició fins que es fa l'eutanàsia. Nosaltres sempre diem que l'eutanàsia s'ha de reflexionar, però és veritat que 41 dies de tràmits per malalties amb molt de

patiment són molts dies. A Bèlgica i Holanda el procés és molt més ràpid.

Per què el procés s'alenteix a l'Estat espanyol?

La comissió d'avaluació no existeix a altres països en els quals està legalitzada l'eutanàsia. Aquí s'ha centrat l'atenció en què és una garantia per a les persones a les quals el metge els denega la petició. I és veritat que ens trobem que a vegades la persona intenta iniciar el tràmit i troba obstacles perquè el metge no accepta la tramitació, encara que la llei digui que ha d'obrir el tràmit. Si un professional de la salut vol ser objector, té tot el dret, però ha d'informar-ne perquè un altre professional assumeixi el cas. Si no es posa en marxa el tràmit, la demanda queda en suspens. En aquests sis mesos hi ha hagut dotze persones que s'han apropiat a l'associació perquè tenien problemes d'aquest tipus, dues de les quals han pogut, finalment, fer l'eutanàsia.

“Si un professional vol objectar, té tot el dret, però ha d'informar-ne perquè un altre assumeixi el cas”

Quins altres reptes implica el desplegament de la llei?

Hi ha moltes diferències per comunitats autònomes. Aquí a Catalunya agraïm la tasca del Departament de Salut. S'ha fet formació als professionals sanitaris, començant per una enquesta que va sortir amb uns resultats molt similars als que expressava la societat. Es va crear la comissió de garanties i avaluació i han atès les demandes. Els problemes que detectem tenen a veure amb la falta d'informació d'alguns metges d'atenció primària que no coneixen la llei o que són objectors, però no ho han comunicat. I falta temps per tramitar correctament les sol·licituds. En última instància, falten recursos. ●